

VAKOK VILAGA

F1H3 1644

A VAKOK ÉS GYENGÉNLTÓK
ORSZAGOS SZÖVETSÉGENEK
FOLYÓIRATA

ELŐFIZETHETŐ A
MEGYEI SZERVEKNÉL
ÉS

A VAKOK ÉS GYENGÉNLTÓK
ORSZAGOS SZÖVETSÉGENEK
KIADÓHIVATALANÁL:
BUDAPEST XIV., MÁJUS 1. ÚT 47.
TELEFON: 210-440

L. Braille

XLIII. évfolyam
1982 * 2 szám

HENTSCHEL A. 1982. I. 12.

ELNÖKSÉGI ÜLÉS

Szövetségünk Központi Elnöksége 1981. november 26-án ülést tartott.

Jelen voltak: Csengeri József alelnök, dr. Bódi István főtitkár, Gerdelics Ferenc, dr. Jáksó László, Kuminika Györgyné, Pivinczki György, dr. Szél Lajos, Szemerédi István, dr. Szigeti György elnökségi tagok; Daru Geróné osztályvezető-helyettes és Barna Zoltán, lapunk szerkesztője.

Csengeri József alelnök megnyitotta az értekezletet és bejelentette, hogy október 28-án tragikus hirtelenséggel elhunyt dr. Sólymos Gyula elvtárs, a szövetség egyik alelnöke. Munkásságát, eredményes pályáját méltatta és felkérte a Központi Elnökség tagjait, hogy egy perces néma felállással adózzunk az elhunyt emlékének.

Ezután került sor az első napirendi pont megtárgyalására, amelynek előadója Pálffy Lászlóné, a stúdió vezetője volt. A részletes tájékoztatóból megismerhette a testület a stúdió munkáját és azt is, hogy milyen problémák nehezítik az ott folyó tevékenységet.

A stúdióban hárman dolgoznak, munkájuk folyamatos. A felolvasásra évenként 60 000 forintot költenek. A szövetség a technikai fejlesztésre is sokat áldoz, pl. másoló magnetofonokat állítottak be, 77 irodalmi alkotás készült el 1226 órában. A stúdió vezetője több javaslatot terjesztett elő az eredményesebb munka érdekében, ezek közül a legfontosabb talán, hogy a szövetség szerezzen be gyorsmásoló gépet, amelynek segítségével rövid idő alatt be lehetne hozni a lemaradást. A hangos-könyvtár és a stúdió kapcsolatáról elmondta az előadó, hogy sok gondot okoz a visszaküldött rossz kazetták javítása, ezeknek száma egyre nő, sok olvasó hanyagul kezeli a nagy munkával, sok fáradtsággal előállított hangos könyveket.

Probléma, hogy a különböző magnetofonoknak különböző fejbeállításai vannak és ez rontja a visszajátzás minőségét. Szervizt kellene keresni, ahol díjmentesen beállítanak a magnetofonfejeket és ezzel lehetővé válna, hogy a hangos könyvek olvasása kevesebb zavaró körülménnyel járjon.

A tájékoztatót széleskörű vita követte. Voltak, akik azt javasolták, hogy jobb minőségű kazettákat, illetve szalagokat szerezzünk be, voltak, akik a kazettás magnetofonok minőségét kifogásolták. Mások azt tartották helyesnek, ha az olvasók figyelmét hívnák fel nyomtatékosan a hangos könyvek megfelelő kezelésére, megbecsülésére.

Dr. Jáksó László bejelentette, hogy megyéjünkben mód nyílna arra, hogy a megyei könyvtárban bizonyos mennyiségű másolást elvégezzenek. Ehhez csatlakozva dr. Bódi István tájékoztatta az elnökséget, hogy ő is részt vett előadóként egy tanácskozáson az Országos Széchenyi Könyvtárban és a Módszertani Központban. A megyei könyvtárosok vettek részt ezen a tanácskozáson és felajánlották, hogy díjmentesen vállalkoznak arra, hogy vakok részére tananyagot, ismeretterjesztő és művelődést szolgáló anyagokat hangszalagra rögzítenek és azokról stúdiójukban másolatokat is készítenek. Ezekről hírt adtunk megyei szervezetünk titkárainak és kértük őket, hogy vegyék fel a kapcsolatot a megyei könyvtárakkal, szervezzék meg a lebonyolítást.

A második napirendi pont előadója Szemerédi István szakmai csoportvezető volt, aki tájékoztatta a Központi Elnökséget arról, hogy a megyei szervezetek évi rendes taggyűlései hogyan zajlottak le. Az eseménysorozatról lapunk külön kiadásban számolt be.

III. napirendi pontban Daru Geróné osztályvezető-helyettes felolvasta dr. Chikán Csaba, a Mozgássérültek Egyesületei Szövetsége elnökének levelét. A levélben az elnök együttműködési javaslatokat tesz a Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetségének. A Központi Elnökség megtárgyalta a levél tartalmát és úgy határozott, hogy megbízza dr. Bódi István főtitkárt, hogy dolgozza ki a megfelelő választ.

Ezután Daru Geróné osztályvezető-helyettes felolvasta Németh Tamás, dr. Bottyán Mihályné, dr. Molnár Katalin alapszabály-módosításra benyújtott javaslatait, amelyeket a küldötteknek is elküldtek.

A Központi Elnökség a beadványt megvitatta és megbízta dr. Szél Lajost, hogy felhasználva az elnökség javaslatait, dolgozza ki a beadványra vonatkozóan az elnökség álláspontját.

Ezután bejelentések következtek.

Dr. Bódi István bejelentette, hogy elkészült és kapható a Homérosz kórus és a vak előadók hanglemeze. Ára 90,— Ft.

A megyei szervezetek is vállalkoztak az értékesítésre, a budapesti és a Pest megyei szervezet már 1000 db hanglemezt adott el. Előfordulhat, hogy újabb megrendelést nyújtanak be a hanglemezgyártóhoz.

Csengeri József javasolta, hogy a jövő évben a csehszlovák rokkantak 30 éves jubileumi ünnepségén dr. Bódi István vegyen részt. Az elnökség a javaslatot elfogadta.

Javasolta továbbá, hogy dr. Vas Tibor elnök betegségének időtartamára dr. Bódi Istvánt bízta meg a nemzetközi kapcsolatok ápolásával.

A javaslatot a testület elfogadta.

Csengeri József alelnök ezután bezárta a tanácskozást.

Szemerédi István

KÜLDÖTTKÖZGYŰLÉS

A Központi Elnökség határozata alapján a küldöttközgyűlésre 1981. december 6-án került sor.

Vasárnap délelőtt 10 órakor Csengeri József alelnök megnyitotta az értekezletet és üdvözölte a megjelenteket. Az Egészségügyi Minisztérium részéről dr. Major Mária főelőadó, a Mozgássérültek Országos Szövetségének részéről pedig Kelemenné Szakonyi Júlia főtítkárral vett részt a tanácskozáson. Képviseltette magát a XIV. kerületi pártbizottság, a nőtanács, valamint a vöröskereszt is.

A nevek felolvasása után az alelnök megállapította, hogy a küldöttközgyűlés határozatképes, majd ismertette a napirendi pontokat. A továbbiakban megválasztották a jegyzőt és a jegyzőkönyv hitelesítőit. Csengeri elvtárs megemlékezett azokról a tagtársakról, akik az év során elhunytak. A Központi Elnökségnek is sajnos két igen aktív tagja távozott el körünkől: dr. Solymos Gyula alelnök és Zichó József tanár, mindketten sokat fáradoztak azért, hogy a vakügy fejlődése töretlen legyen; majd felkérte a vendégeket, hogy egy perces néma felállással adózzanak elhunyt sorstársaink emlékének.

Ezt követően rövid kül- és belpolitikai tájékoztatót tartott, amelyben foglalkozott a legfontosabb nemzetközi eseményekkel és azokkal a belpolitikai kérdésekkel, amelyeknek kapcsán sikerült elérni, hogy eredményes évet zárunk politikai, gazdasági szempontból egyaránt. Bejelentette az alelnök, hogy a küldöttek a Központi Elnökség beszámolóját írásban megkapták, reméli, hogy az anyagot mindenki tanulmányozta, de még mielőtt vitára bocsátotta, felkérte dr. Bódi Istvánt, hogy a beszámolóhoz szóbeli kiegészítést fűzzön.

A főtítkárral elmondta, hogy talán az egyes részek között némi aránytalanság figyelhető meg, így pl. a sportról többet írtunk, hiszen szép

eredmények születtek az Európabajnokságon. Kimaradt viszont a beszámolóból a munkaverseny, amelyet a megyei szervezetek között hirdettünk meg, de ez is szép eredményeket hozott. Az előadó bejelentette, hogy el kell azon gondolkodni, hogy a jövőben a beszámoló több év óta kialakult szerkezete módosítható. A szóbeli kiegészítés után az alelnök rövid szünetet rendelt el, hogy a küldötteknek legyen módjuk hozzászólásra jelentkezni.

Szünet után felolvasták az alapszabály-módosításra benyújtott javaslatot, amelyet Németh Tamás, dr. Bottyán Mihályné, dr. Molnár Katalin állított össze. A módosítási javaslat szövegét a küldöttek írásban megkapták. Ezután ismertették a Központi Elnökség állásfoglalását, amelyet a testület megbízásából dr. Szél Lajos elvtárs készített el. A beszámoló és a javaslat fölötti vitában többen felszóltak. Végül is megállapítást nyert, hogy alapszabály-módosításra nincs szükség, ez tükröződött a szavazás kapcsán is. A benyújtott javaslatok felhasználható pontjait a Központi Elnökség igyekszik megvalósítani. A további hozzászólók közül sokan foglalkoztak köz-

érdekű kérdésekkel, voltak, akik több munkaalkalom megteremtését szorgalmazták, mások szociálpolitikai kérdéseket érintettek. A vendégek közül Kelemenné Szakonyi Júlia is felszólt és elmondta, hogyan dolgoznak a Mozgássérültek Országos Szövetségének egyesületei. Szeretné, hogyha a két szövetség között gyümölcsöző kapcsolat alakulna ki.

Dr. Major Mária tájékoztatta a küldöttközgyűlést, hogy az Egészségügyi Minisztérium rendszeresen foglalkozik azokkal a kérdésekkel, amelyeket a szövetség hozzájuk felterjeszt. Elismerte, hogy a telefonalközpont-kezelők elhelyezésére szolgáló 4/1969-es rendelet módosítása időben nagyon elhúzódott, de a tárgyalások most már jó ütemben haladnak. Több hozzászóló mondta el észrevételeit, javaslatait a Központi Elnökség munkájáról és a jövő feladatairól.

A választások után a tanácskozás Csengeri József alelnök zárszavával ért véget.

Szemerédi István

* * *

Felhívjuk Olvasóink figyelmét, hogy a Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetsége Központi Elnökségének küldöttközgyűlési beszámolóját márciusi számunkban teljes terjedelmében közreadjuk.

Szerkesztőség

Tájékoztató

EGY FIGYELEMRE MÉLTÓ SZAKMAI TANÁCSKOZÁSRÓL ÉS KIÁLLÍTÁSRÓL

A MOTESZ Egészségügyi Szervezők Tudományos Egyesületéhez tartozó Szociálrehabilitációs Szövetség keretében működő Szociálgerontológiai Szakcsoport tartalmaz szakmai tanácskozásán vettünk részt 1981. október 29-én a Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetségének székházában. A tanácskozásra fontos témát választottak a rendezők: a szo-

ciális gondozásban részesülő idős korúak foglalkoztatását.

Az idős emberek szociális otthoni gondozásával foglalkozók közül már évtizedekkel korábban is többen hangoztatták, hogy az otthonokban biztosított jó fizikai ellátás (élelmezés, ruházat, gyógyszerellátás) mellett másra, illetve többre is szükség van. Egyre fokozódó hangsúlyt kapott a mentálhigiénia fontossága. Mind tartalmasabbá vált az ismert jelmondat: „Ne csak éveket adjunk az életnek, hanem életet is az éveknek!” Az ide vonatkozó jogszabályokban, irányelvekben és a külön-

böző szerzők publikációiban egyre inkább hangoztatták, deklarálták az otthonokban élő beutaltak munkavégzésének fontosságát, ám az önkéntesség elvének előtt tartására is mindig hivatkoztak. — Hazánkban az öregek gondozása nagy fejlődésen ment át, a különböző gondozási formák bevezetésével differenciálódott, ma pedig e téren is — mint ezt Jakab Anna bevezető előadásában hallottuk — az integrálódásnak, a különböző gondozó egységek (szociális otthonok, öregek napközi otthonai stb.) ésszerű közös irányításának megvalósulása bontakozott ki. A gondozásban részesülő idős korúak foglalkoztatásánál kényszer jelenleg sem érvényesül, de abban mindenki egyetért, hogy a hasznos munka sokféle előnyt hoz — anyagi és nem anyagi vonatkozásban egyaránt.

A bőséges információt közvetítő bevezető előadásból érdemes néhány megállapítást idézni, illetve egymásra utalni. „Megvalósult az idős korúakat gondozó szociális intézmények és szolgálatok integrációja, és kezdetét vette a szociális otthonok szükséglet szerinti szakosítása.” — állapította meg az előadó. Az új jogszabályok és a különböző szervezeti változások a szakembereket új feladatok elé állítják. Sokszor hallhatunk, olvashatunk az életkor meghosszabbodásáról, az idős korú lakosság számbeli gyarapodásáról. A nyugdíj-korhatáron felüli lakosságnak több mint 22%-a 75 éven felüli. Ez mintegy 500 000 fő. Közülük csaknem minden negyedik egyedülálló, közel 120 000 ember.

1968-ban a szociális otthonok beutaltjainak 54%-a volt 70 éven felüli. Országos felmérés ugyan nem volt, de a miskolci otthonban élők 72,3%-a tartozik-e körbe; a szerző szerint ez országos adatként is elfogadható. A napközi otthoni és a házi szociális gondozásban részesülők átlagéletkora is meghaladja a 75 évet.

Lakosságunk életviszonyainak javulásáról tanúskodik az az adatokkal is bizonyított megállapítás, hogy a gondozásban részesülők között a nyugdíjasok aránya egyre emelkedik.

Az idős korúak foglalkoztatásában a szociális otthoni és más keretek között is előtérbe kerül a külső szervek vagy magánszemélyek által adott megbízások alapján végzett munka. Csökken az otthonok belső életét könnyítő és a gazdaságokban munkát végzők száma.

Fontos és egyre inkább érvényesülő törekvésnek kell tartani a tiszta profilok kialakítását. 1980-ban a szociális otthonok szakosításáról irányelv jelent meg, melynek egyik fő célkitűzése az idős korúak otthonaiból az értelmi fogyatékosok és az elmebetegek kiemelése. 1981-ben már a szakosítás eredményeként az idős korúakat gondozó otthonok többségében megszűnt a heterogén gondozotti összetétel.

A szociális gondozásban részesülő idős korúak szabad idejének hasznos kitöltésében nagyon fontos az egyre változatosabb kulturális foglalkozás. Az egyre színesebb tevékenységet a gondozottak társadalmi összetételének változása is indokolja. Az egyesített szociális intézményekben a foglalkoztató nővér mellett foglalkoztatásvezető beállítása is indokolt.

A számos további információt is tartalmazó előadás végén a szerző megállapítja a foglalkoztatás szervezésének, formáinak szükségzerű változtatását, kimondja továbbá, hogy az új feladatokat az e területen dolgozó szakembereknek általában változatlan személyi és tárgyi feltételek mellett kell megvalósítaniuk.

Ezt követően 11 előadást hallottunk. Az előadók elemezték az öregek napközi otthonaiban, valamint a szociális otthonokban és a szociális foglalkoztatókban kialakított foglalkoztatás szervezését, lebonyolítását, az új területek, és a lehetőségek keresését. Ez utóbbit jól szemléltette Kovács Árpád, a kiskunlacházi szociális foglalkoztató igazgatója. Előadásához vetített képanyagot is felhasznált.

Vojacek Sándorné, bicskei szociálpolitikai előadótól a foglalkoztatás hatására, javuló napközi otthoni kihasználtságról hallottunk. Csöngői Józsefné, a röjtökmuzsaji öregek napközi otthonának vezetője a foglal-

koztatás közösségformáló hatását ismertette. Hidvégi Andrásné, a balasagyarmati szociális otthon igazgatója színes előadásban számolt be a foglalkoztatás egészségvédő és a társas kapcsolatokat is javító hatásairól. — „Zenetherápia az idős korúak szociális otthonában” címmel dr. Gyimesi Ilona pszichológus tartott érdekes előadást. Az otthon lakóinak általánosan tapasztalható zárkózottságát a zene révén tudták sikeresen feloldani. Az előadó szerint — összefoglalva az eredményeket — a zenével hármas hatást értek el:

1. Feloldódott a csaknem teljes szigorú zárkózottság, a különböző összetételű csoportok közös témát találtak.

2. A zene révén ismeretekhez is jutottak a foglalkozások során.

3. Nem elhanyagolható a muzsika szórakoztató, élményt adó hatása, szerepe sem.

A tanácskozás szünetében — ugyancsak a székházban — „Az idős korúak foglalkoztatása” c. kiállítást dr. Poór Sándor, a SZIK igazgatója nyitotta meg. A bőséges anyagból válogatott és elrendezett kiállításon népi hímzéssel készített kézimunkát, fafaragást, bőrdíszműves ruhákat stb. láthattak az érdeklődők. Bemutatták a foglalkoztatás egyéb lehetőségeit is: különböző termékek csomagolását. A kiállított tárgyak mellett képeken is gazdag szemléltető anyagot, munkafolyamatokat mutatnak be, ezeket ugyancsak a kiskunlacházi foglalkoztatóból.

A rendezők a tanácskozást és kiállítást 6 megye — Bács-Kiskun, Fejér, Komárom, Nógrád, Győr-Sopron, Pest —, továbbá a főváros területéről szervezték. — A szövetségben az utóbbi években mindig rendeztek fontos szakmai tanácskozásokat, ke-rekasztal-megbeszéléseket. Olvasóink számára bizonyára nem érdektelen, hogy e mostani programról képet adtunk.

A kiállítás anyagát megismerve örömmel irtuk be gratuláló sorainkat a vendégkönyvbe. Alkotóknak, rendezőknek, egyáltalán minden résztvevőnek ezúton is további eredményes jó munkát kívánunk.

dr. Bódi István

„Rokkantak Éve”

NÓGRÁD MEGYEI KONFERENCIASOROZAT: BALASSAGYARMATON

„A társadalmi szervezetek szerepe a rehabilitációban” címmel rendezték meg Balassagyarmaton a konferenciasorozat december 16-i előadásait. A fórum vitavezetője: Szoó Béláné, a Nógrád megyei Vöröskereszt titkára, az MVK Országos Végrehajtó Bizottságának tagja volt. Szoó elvtársnő humanista szemszögből vizsgálta a rokkantak helyzetét, beszélt a társadalom felelősségéről a gyermekekért, a felnőttekért; hangsúlyozva az üzemi balesetek megelőzésének jelentőségét.

A helyi Vöröskereszt fontos feladatának tekinti:

- a rokkantakkal szembeni előítéletek megszüntetését;
- segítségnyújtást a rokkantak munkába állításához, a munkahelyi beilleszkedés terén;
- a rokkantak felkutatását, a kutató munkába a társadalmi szervezetek bevonását.

A szakszervezetek lényegesen nagyobb szerepet vállalnak a rehabilitációban, a megye területén koordinációs feladatokat is ellátnak. A szakszervezetek az év alkalmából rehabilitációs témájú ankétot szerveztek, javaslatokat tettek a jelenlegi rehabilitációs rendelkezések módosítására.

A Hazafias Népfront helyi szervezete a gyermeküldötetés megszervezésében és lebonyolításában, továbbá a gyermekintézmények patronálásában vállalt jelentős szerepet.

A Vöröskereszt az Egészségnevelési Központtal közösen jelentős munkát végzett az egészségnevelési és propagandamunka terén is. Családpatronáló aktivistákat képeztek a családlátogatások sűrűbbé tétele érdekében. Megoldották az alkoholisták utógondozását, segítséget nyújtanak a gyógyult alkoholisták társadalmi beilleszkedésében. A vendéglátó bevezető előadás után dr. Bódi István, szövetségünk főtitkára beszélt a

nagy múltra visszatekintő Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetségének munkájáról, szervezeti felépítéséről, az érdekvédelem területén betöltött jelentőségteljes feladatáról. 1902-ben megalakult a Vakokat Gyámoló Országos Egylet, ami azonban csak a vak tagok segítségével foglalkozott. A vakok társadalombiztosításban csak a felszabadulás után részesülhettek. A foglalkoztatás terén a II. világháború konjunktúrája hozott eredményeket, megalakult a vakokat foglalkoztató fémipari kisüzem. A felszabadulás után 1953-ban indult meg a szövetség hatékony munkája, nagyarányú tagszervezés kezdődött országszerte. A tagszervezés célja: a látássérültek felkutatása, a tagság bevonása a szervezésbe. A tagszervezés után megindulhatott a foglalkoztatás megszervezése. 1949-től 53-ig terjedő időszakban megalakultak a célvállalatok, majd 1956-ban a célszövetkezet. Megkezdődött a telefonalközpont-kezelők képzése és munkába állítása. A IV/1969-es MűM—EüM rendelet a telefonalközpont-kezelők alkalmazásáról szól, de korábban, 1952-ben egy népgazdasági tanácsi határozat már ajánlást adott a kezelők foglalkoztatására.

1961-től megindul a gyógymasszörképzés, jelenleg 200 vak gyógymasször dolgozik az országban.

A rehabilitáció és rehabilitáció a foglalkoztatást célozta. A szövetség tanulmányi segélyekkel és alapvető segédeszközökkel segíti a tanulókat. A munkavállalók zöme a vakok és gyengénlátók iskoláiból kerül ki. Szövetségünk tagsága a tanuló és dolgozó, továbbá a nyugdíjas egyénekből tevődik össze. Tagságunk zöme idős ember. A foglalkoztatásban a férfiak vannak többségben, szövetségünk egyik feladata a vakok számára alkalmas szakmák felkutatása, a jelenlegi választék nagyon kicsi. Szövetségünk sokat nyújt tagjainak

kulturális, sporttevékenység terén, továbbá a művelődést szolgáló pontírási könyvek és hangoskönyvek kölcsönzésével is.

Bódi elvtárs előadása után dr. Chikán Csaba a Mozgássérültek Egyesületei Országos Szövetségének elnöke igen érdekes beszámolóját hallhattuk az újonnan megalakult érdekvédelmi szervezet tevékenységéről. Chikán elvtárs beszélt a rehabilitáció és rehabilitáció lehetőségeiről a mozgássérültek esetében. Elmondta, hogy a mozgáskorlátozott egyén más, mint egészséges társai, mert társadalmi kapcsolata is mások, helyzetéből adódóan. A mozgássérült ember és szűkebb társadalmi környezete érdekviszonyai is megkívánják ennek a helyzetnek a megváltoztatását. Viszont erre a fogyatékos kategóriára is érvényes a rehabilitáció általános szabálya; csak akkor szabad elkezdeni a rehabilitációt, ha a rehabilitált is elfogadja a segítséget. A társadalom érdeke a rehabilitációban a támogató szerep alakítása. Cél: az egészséges életmódhoz hasonló életforma kialakítása, amelyben leglényegesebb szerep a munkának jut. A rehabilitáció komplex rendszerében elsődleges szempont a társadalmi és foglalkoztatási rehabilitáció sikeres megoldása. A társadalom feladata többek között még; a tudatformálás, az előítéletek felszámolása. Nagy jelentőséggel bír a mozgássérültek rehabilitációjában a klubélet kibontakoztatása. Ezek után Chikán elvtárs a mozgássérültek szervezeteinek működéséről beszélt. Jelenleg hat szervezet működik az országban, ezekből alakult meg az országos szövetség. Tehát az országos szövetség tagegyesületek szövetsége, melynek fő feladata a szervezetek részéről továbbra is az öntevékenységre való ösztönzés, valamint a központi irányítás megvalósítása. A szervezet társadalmi tevékenysége a hivatali és társadalmi munka együtteséből tevődik össze. Az elnökség 11 tagú, mellette szakcsoportok működnek, melyek jogi, egészségügyi és egyéb segítő szaktevékenységet végeznek. A hivatali apparátus 6 főből áll. A szervezet országos hatáskörrel bír, és

vállal intézkedést a mozgássérültek érdekében, szakemberek támogatását igyekszik megnyerni ügyének fontosságában. Az emberekkel való törődés elsődleges feladatként szerepel a szervezet munkájában. A küldöttképviselet 48 főből áll, akiket a 11 tagú elnökség a küldöttközgyűlésen meghallgat. Törekvésük: más fogyatékosági csoportokkal és társadalmi szervekkel való együttműködés, kapcsolattartás a tanácsokkal, az utóbbi újszerű kapcsolat és igen jelentősnek ígérkezik. Figyelemre méltó a törekvés a szövetség részéről, hogy a mozgássérültek kéri, az új létesítmények tervezésénél szakértőként vonják be képviselőiket, ezáltal jogos igényeik érvényre jutását is elősegítik.

Hittig Ágoston a HNF Budapesti Bizottságának elnöke, a Fogyatékosok Szülői Munkaközösségének vezetője beszélt a Gyógypedagógiai Munkabizottság megalakulásáról, amely segítséget nyújt a cigánygyerekek oktatása és a gyógypedagógiai iskolák működése terén. A HNF munkabizottsága munkájának eredményeképpen Budapesten kerületenként önálló kisegítő iskolák jöttek létre, megoldódott az imbecillis tanulók problémája a foglalkoztató iskolák beindulásával, épül a gyengélátók új általános iskolája, kiépültek a logopédiai állomások. Csökkent a túlkoros tanulók aránya az utóbbi években, javult az értelmi fogyatékosok szülői munkaközösségének munkája. A jövőben csökkenteni kell a veszélyeztetett tanulók arányát, cél a fogyatékos és hátrányos helyzetű gyermekek minél előbbi felkutatása a célszerű segítségnyújtás érdekében. A halmozottan fogyatékos gyermekek beiskolázása még nem megoldott, ez is a jövő feladata.

Illéfalvi Béla a Hallássérültek Országos Szövetségének főtítkára a hallássérültek szervezett gondoskodásáról, iskolázási és munkába helyezési lehetőségeiről, és az érdekvédelmi szervezet munkájáról beszélt. 1802-ben Cházár András nyomán megindul a siketek iskolai képzése, melyet elsősorban gazdasági okok tettek szükségsszerűvé. Évente 150 gyere-

rek születnek siketen hazánkban, kb. 10 000-re tehető a siketen születettek száma. A későbbi életkorban kb. 20 000 ember siketül meg. A súlyos nagyothallók száma 1 000 000-ra tehető. Hallókészüléket használ kb. 450 000 ember. A siket és nagyothalló tanulók iskolázása megoldott országunkban, egy intézmény működik az értelmi fogyatékos siket tanulók részére is Vácott.

Magyarországon minden hallássérült hallóközösségben dolgozik. A szakmunkásképzés kétirányú:

- hagyományos szakmunkásképző osztályokban (3 van az országban);
- halló közösségekben.

Jelentős a szövetség kultúrtevékenysége; speciális amatőr színjátszó mozgalom alakult ki országszerte, sajnos a világon összesen csak 25 színház működik siketek számára.

Megoldásra váró feladatok:

- jelzésrendszerek létrehozása (pl. ilyen a sírásjelző készülék);
- jeltolmács képzés, valószínű, hogy 1982-től megindul a jeltolmácsok képzése.

A Hallássérültek Országos Szövetsége segíti tagjai társadalmi beilleszkedését, az előítéletek felszámolását.

Mesterházy Zsuzsanna a Bácskai Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola főigazgató-helyettese a fogyatékos-gondozás történetéről mondta, hogy már a századfordulón is létesültek szövetségek, ligák, egyesületek a fogyatékosok segítésére.

Magyarországon is törekvés volt, hogy az értelmi fogyatékosok érdekeit a közvetlen hozzátartozók képviseljék. A Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola irattári anyaga bizonyítja, hogy az értelmi fogyatékosok gondozása 1960-ban a Dawn-kóros gyerekek szüleinek közössége megalakulásával vette kezdetét, melyet a Magyar Gyógypedagógusok Egyesülete is támogatott.

Az értelmi fogyatékosok szüleinek érdekvédelmi szekciója 1981-ben alakult meg.

Az enyhe értelmi fogyatékosok jól beilleszkednek a társadalomba, a középsúlyos értelmi fogyatékosok

egész életükben fokozott támogatást igényelnek. A család szerepe igen lényeges a beilleszkedés segítésében. A 6 éves kor alatti értelmi fogyatékos gyermekek szüleinek a nevelési feladatokban kell segítséget nyújtani, a továbbiakban a beiskolázásnál, pályaválasztásnál és munkába-helyezéskor a gyógypedagógus és a család együttműködése igen lényeges a fogyatékos egyén helyes fejlődése szempontjából.

Az intézeti gondozottaknak is szükségük van a család támogatására. A rokkantak nemzetközi éve fontos célkitűzése volt a közvélemény helyes tájékoztatása a fogyatékosokról, s segítés az előítéletek leküzdésében.

A fórum előadásait Szóó elvtársnő meleg szavakkal fejezte be.

A 100. születésnap

A kedves ünnepségről kissé megkésve kaptuk a tudósítást Békés megyéből.

1981. október hó 10-én szombaton délelőtt, Vésztőn bensőséges családi ünnepség színhelye volt a százéves Varga Imre sorstársunk lakása. Az egykori Aranykalász Tsz nyugdíjasát születésnapján a nagyközségi tanács, a pártbizottság, a nőtanács, a Körösmenti Tsz KISZ-szervezete és a patronáló Haladás szocialista brigád képviselői köszöntötték. A népes családja körében születésnapját ünneplő sorstársunkat szövetségünk részéről a megyei szervezet titkára, az ünnepi esemény tudósítója és megyei szervezetünk kultúr csoportjának néhány tagja köszöntötte, majd átadta a szövetség ajándékát. Az előadók rövid műsorral kedveskedtek az ünneplőknek, ezután kedélyesen elbeszélgettek vele. A százesztendő Varga Imre többek közt elmondta, hogy 1906-ban nősült, feleségével 72 évet élt együtt és két év óta özvegy.

Végezetül jó egészséget kívántunk a szép kort megért idős tagtársunknak.

Vantara András

ASZÓDI LÁSZLÓ ANTAL

Meghívott voltam a Magyar Sajtó Napján

Azok közé tartozónak vélem magam, akik soha nem látják egyformának, unalmasnak a hétköznapokat. Igaz, mindent meg is teszek azért, hogy ne legyenek túlzottan hasonlók mindennapjaim. A változottság egyik jó módszere az utazás. És ezen a téren szerencsés alkat vagyok, mert bár közel másfél évtizede járok be vidékről a fővárosba dolgozni, és a vonatablakból mindig ugyanazt a tájat látom, soha sem unom meg a mellettem elsuhanó világ bámulását. Hát még akkor megnyire szeretek nézelődni, amikor ismeretlen vidéken járok!

A Duna környéke és jelen esetben úticélm Szentendre, ma már korántsem ismeretlen számomra. Am decemberben még soha sem láttam a várost, vagy ahogy egyes utazási magazinok nevezik; az ország legkisebb és legrégebb városát, a Dunakanyar déli kapuját.

Területe és lakossága alig több, mint egy nagyobb községé, mégis város, érdekes, egyéni, eredetien városias műemléki arculattal. Szerencsés földrajzi és természeti adottságai, ritka szép, tájélményekben gazdag fekvése a hegyek, a víz, a síkság találkozásánál, már önmagában megragadó látvány az utazó számára. S ha bemerészkedünk a hol lefelé, hol fölfelé menő girbe-gurba utcácskák rengetegébe, a római kultúrában gyökerező közel kétezer éves múlt sajátos hangulata veszi körül a sétálót. A Marx térig még simán eljutottam, pedig a helybeliek azt mondták a HÉV végállomáson, hogy menjek csak mindig előre, ha a Művelődési Központhoz akarok eljutni. Hát előre sikerült mennem, de egyenesen nem nagyon! Már csak azért sem, mert alaposan megcsodáltam a Marx tér házait, amelyek közül majdnem valamennyi helyreállított műemlék.

De hadd ne soroljam élmyényeimét, hiszen ezúttal nekem sem volt sok időm a nézelődésre. Délután 2 órára

kellett megérkeznem végcélomhoz. Néhány percig azért szemlélgettem a Pest megyei Művelődési Központ és Könyvtár impozáns épületét, amely nagyságában felér egy középkori kőerőséggel, és különben is mintha azt idézné a nagy, hosszúkás lőrészzerű ablaknyílásokkal, üveg féltetőkkel, és a földtől a tetőig húzódó terméskő berakásokkal.

S hogy mi az, amiért ilyen nagy bevezetőt kerítettem szentendrei látogatásomnak azt még sem titkolom tovább...

A Magyar Sajtó Napja december 7. Ebből az alkalomból az MSZMP Pest megyei Bizottsága és Szentendrei Városi Bizottsága, a Pest megyei és a Szentendrei Városi Tanács megrendezte a Magyar Sajtó Napjának Pest megyei ünnepségét a Művelődési Központban. Az eseményen jelen voltak a Pest megyei Hírlap vezetői és meghívott újságírói, tudósítói, levelezői és más munkatársai, valamint a Hírlapkiadó Vállalat vezetői, dolgozói. Továbbá a Pest megyei Hírlapot és a Népszabadságot előállító Szikra Nyomdat és az újságterjesztést végző Postát képviselték a vezetők és a munkások.

A Pest megyei Hírlap és a Hírlapkiadó Vállalat nevében újságírók, tudósítók, levelezők kaptak jutalmakat és különböző kitüntetésekkel, illetve a lapkiadók, nyomdászok és lapterjesztő postások kiemelkedő munkáját ismerték el jutalmakkal, kitüntetésekkel.

Jómagam, mint a Pest megyei Hírlap sajtótudósítója kaptam meghívást a rendezvényre. S a véletlen úgy hozta, hogy mire a meghívó eljutott hozzám, postás dolgozó lettem. Ráadásul nemcsak lapírásban veszek részt, hanem a nyomdai előállítás területén, sőt a terjesztésben is dolgozom!

Hamarosan ismét összejövünk mi, a sajtó külső munkatársai, hogy közelebről megismerkedhessünk egymás tevékenységével, működési területünk sajátosságaival, a gondokkal, a sikerekkel.

Szíves örömet számolok még be a jövőben, ha erre igény mutatkozik a Vakok Világa olvasóinak, az „amattör” újságírók most alakuló és erősödő baráti- és munkakapcsolatairól, az úgynevezett „cserelátogatásokról” és egyebekről.

Felhívjuk a lap olvasóinak figyelmét, hogy szövetségünk Bárczy János író sors-társunkkal író—olvasó találkozót tervez 1982 első felében a könyvnap alkalmából. A szerző nagy érdeklődést kiváltó regényeinek — Vádindítvány, Zuhanóugrás — felvételeit a hangoskönyvtár kazettán és orsón az érdeklődők rendelkezésére bocsátja. Bárczy János harmadik könyve közvetlenül megjelenés előtt áll, amely „Magyar királyi százados bizalmas feljegyzései” címmel lát majd napvilágot.

A találkozó színhelye budapesti székházunk előadóterme lesz; pontos idejét később közöljük.

RÁCZ LILLA

Párbeszéd az orvos és a beteg közt

Ember vagy te is, de fegyvered
tudás és biztos szemed és kezed
tapint, mélyre lát, csontig,
s mi azon túl kering, él,
lúktet s minden rejtett mély
titok kitáruul előtted.
Látod, félek, élet csak egy van
s tehetetlen tapint tudatlan
kezem s nem látok szemeimmel.
Nézz rám és segíts!
Vedd fegyvered a tudást,
és üzd el mellőlem a halált!

Ember vagyok én is, de fegyverem
mit fegyvernek hiszel, nincsen,
csak csorba szablya még.
Előtted is sok a titok, mi az ég
alatt rejlik, s bár oszlik
már sötét és a kés
a gyógyító kés már biztosan halad,
de mély titkok rejtenek, takarnak
sokmindent: mik a hormonok?
mi rejlik homlokod mögött?

Mi a rák?

Ha leveted ruhád
sok részletet látok, de az Egész,
a finom gépezet néha mégsem
engedelmeskedik nekem.

Ha fehér köpenyed felveszed,
úgy érzem, mégis más és több
vagy, mint mi, gyarlók, betegek.
Mi vassal dolgozunk, vagy a földdel,
tégllával, vagy a szőlővel ósszel,
számok sorával,

vagy vezetünk vonatot,
learatjuk, mit a föld adott,
vagy ágyut öntünk, vagy tervezünk
várost, házat, színházat.
Te értünk dolgozol.

Testünk az anyagod,
finoman hallgatod, kopogtatod
hátunk, s figyeled csendes, fáradt,
zakatoló motorunkat.

Ha fehér köpenyem felveszem
úgy érzem, harcba kell mennem,
s harcolnom kell a lázzal,
vírusokkal, titkokkal, halállal.
Oly fáradt vagyok néha, hidd el!
Egyszer gyermekéért küzdök, hiába,
a rones, öreg, beteg él, mint
föld terhe. S mit tehetek?
Küzdök csorba szablyámmal,

gyógyszerrel,

késsel. De én is ember vagyok,

látod?

Én is szeretem a világot,
s az életet én is vágyom,
én is lehetek beteg ...
De beszéljünk inkább rólad.
Mi a panaszod?

Talán — segíthetek.

VAK KÖLTŐK VERSEI

SEMSEYNÉ LEGEZA ILONA

Néma kiáltás

*A lehulló karok sikolyával
az eggyé gyűrt ujjak sikolyával
a földre bukó arcok sikolyával
kiáltozom.*

*Kiáltozom,
mert szememből kiolvad a fény,
szétbomlik, mint rothadt hús-agyunk
és kezemből kihull a toll.*

*Kiáltozom,
mert megfagyok,
mert kimért pályákon gép leszek
csontból és vérből,*

*s idegeim futószalagáról
— mint patakok ágyából kimart kavicsok —
zuhognak a tények.*

*Semmivé válik felettem az ég,
anyagcserévé aljasul a szükség.*

*Füst-függöny lapul ablakomra
és bezárkózom, mert félek
a félelemtől
és szekrényt vonszolok*

ajtóm elé,

*felmérem a falak erejét,
de szívemben már ököllet, lábbal
dörömböl a vég.*

*Kiáltozom,
de nyelvem hátán üvegszilánkká
roppan szét a szó,
a napot nézem
és nem látom a fényt.*

*Kezem a felhőkig emelem
— forró vér csordul tenyeremből.*

NAGY ISTVÁNNE

Nap süt, kék az ég, zöld a pázsit...

Amikor Péter felhúzta a redőnyt, úgy tettem, mintha még aludnék.

— Ébresztő! Készen van a reggeli. — Álmosan néztem rá, de mihelyt megláttam kezében a hatalmas tálcát, jókedvem kerekedett. Minden nyaralásunk így kezdődik. Péter azt mondja: — Az első napon megmutatom neked, hogyan kívánom én a kiszolgálást a továbbiakban.

— Tehát holnaptól ágyban akarod elfogyasztani a reggelidet — szögeztem le. Gyorsan magamra kaptam a köpenyemet és a fürdőszobába szaladtam. Onnan kiáltottam ki.

— A gyerekek?

— Ők már túl vannak a mosakodáson, a reggelin és az első veszekedésen.

— Ügyes vagy drágám — dicsértem — csak hogy én nem szeretem, ha ilyen korán reggel, mondhatnám hajnalban...

— Már elmúlt fél nyolc — lépett utánam a fürdőbe. — Ma csak szerény reggeli lesz, de holnaptól már van is protekciónk az ABC-ben.

— Ilyen sikered volt már az első nap?

— Felírtam néhány gyógyszert a boltvezetőnek és...

— Gratulálok szívem, igazán ügyes vagy. — Kaptam egy puszit a homlokomra és kézenfogva mentünk vissza a szobába. Amíg reggeliztem és neki is megkentem egy fél zsemlyét, nem sokat beszélgettünk. Én arra gondoltam, hogy végre együtt lehetünk, az idő csodálatos. Kihaszalunk majd minden percet. Hétségén fogadjuk a barátainkat, szalonnát sütünk az erdő szélén és végre nem leszek „magányos nő két gyerekkel” a strandon. Hogy Péter mire gondol, nem kérdeztem, de feltételeztem, hogy hasonló ter-

veket sző, mint én. Ez itt Balatonon már a harmadik nyarunk.

— Már meglocsoltam a gyepet és most a szőlőt szeretném rendbehozni — néz rám.

— Azért a pár tőért igazán felesleges felhajtást csinálnod. Lemegyünk a strandra. — Péter éppen felállt, amikor bejött Eszterke.

— Anyuci, te eszel? Én is kérek! — Kentem neki is egy zsemlyét. Még kettőt sem harapott, a fiam Attila is megjelent.

— Látom, reggeliztek — mondta. Nevettünk és máris nyújtottam feléje a kakaót. Kedvenc itala. Amíg elmostam az edényt a gyerekek készülni kezdtek.

— Anyuka, ugye én is tudok úszni? — kérdezte a lányom egymás után háromszor.

— Gumival.

— Na, ugye? — nézett rá Attila fölényesen.

— Eszterke ne bőgj — szólt a férjem, aki már beöltözött permetezéshez. Valami csavar után kutatott a fiókban. — Te még csak hároméves leszel, Attila meg tíz.

— Akkor is tudok úszni — toporzékolt Eszterke és kihúzta az úszógumiból a dugót. Én nem szóltam. Már akkor kezdtem érezni, hogy ideges leszek amikor rájöttem, hogy Péter nélkül kell lemennünk a strandra. Megláttam rajta a munkaruhát és már azt is tudtam, hogy nem visz le bennünket kocsival.

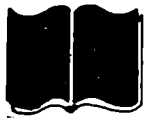
— Annyira örültem, hogy végre ki tudat venni a szabadságodat — léptem oda hozzá kedves mosollyal és nagy önuralommal.

— Tudod, hogy én nem pedagógus vagyok — felelte és nem vette észre, hogy nekem nagyon nem tetszik valami.

— Olyan fontos neked éppen most permetezni? A nap már éget és...

— Megcsinálja helyettem valaki? — Válasz nélkül hagytam. A gyerekek már a homokozónál válogattak a játékokból. Bementem a hálóba és elővettem a fürdőruháimat. Úgy döntöttem, hogy a tavalyi sötétkék bikinit veszem fel, mert már elég szépen leburnultam és ebben még jobban érvényesül a színem. A hajamat egyelőre egy vékony szalaggal kötöttem hátra.

— Hú, de gusztán nézel ki — fogadott a férjem — nem is tudtam, hogy már napoztál.

— Egyáltalán, mit veszel te észre? — mondtam egészen halkán, de meghallotta. Kutatóan nézett rám mielőtt megszólalt.

— Pár nap múlva én is le tudok menni veletek. — Megálltam és csak néztem.

— Mi az, hogy pár nap múlva?

— Hát a gyep, a szőlő, a hinta és a homokozó...

— Ha ezt tudom, egyedül is kijöhettem volna a két gyerekkel.

— Marcsika, ne cukkold fel magad, hiszen én csak a ti kényelmetekért... hidd el! Olyan elhanyagolt itt minden.

— Nekem férj kell, akivel együtt lehetek a strandon, akivel végre beszélgethetek másról is, mint a munka és kötelesség, aki tanítja úszni a gyerekeket, aki focizik a fiammal... és... — Abbahagyta, mert Péter mintha ott sem lennék, a szőlővel kezdett vacakolni. Nagy csalódást éreztem. Már hetek óta a nyaralásra készültem. Alig vártam, hogy kiköltözzünk és reggeltől estig legyünk a gyerekekkel.

— Olyan vagy, mint az apád — vágta oda haraggal. Semmi válasz.

— Még csak ide sem figyelsz? Te... te... paraszt! — Rám se nézett.

— Hát téged már megsérteni sem lehet? — szinte toporzékoltam a dühtől. Akkor odalépett hozzám és nyomatékosan azt mondta:

— Marcsi, ha én komolyan veszem amit itt összehordtál, akkor bemegek, összecsomagolok és hazautazom. De tudom, hogy most ideges vagy és meggondolatlan. Még mindig akarod, hogy megsértődjek?

Ott hagytam és bementem a strandtáskámért. Nagyon szégyelltem magam azért amit mondtam, de hogy napokra egyedül akar hagyni a gyerekekkel még nem lett megbocsátva. Levettem egy könyvet is a polcra és a táskába hajítottam.

— Apuka nem jön? — kérdezte a lányom.

— Dolgozik — felelte a fiam értőn.

II.

A tízperces úton egy kicsit lehiggadtam. Eszternek négyszer ment kavics a szandáljába. Attila sokallotta a cipelnivalót. A három ivókút-

nál háromszor ittunk és tízszer egyeztünk meg abban, hogy Attila bármilyen jól is úszik, a bóján túl nem megy. Eszter pedig óránként csak egy fagyit eszik, nehogy megfájduljon a torka. Így ballagtunk lefelé az árnyas fasorban nagy egyetértésben. A strand bejáratánál derült ki, hogy a pénztárcám nincs meg.

— Vagy elveszett Anyu, vagy otthon hagytad — állapította meg a fiam.

— Okos gyerek — bölintott a pénztárosnő, mire kénytelen voltam nevetni.

Akkor lépett hozzánk Erik. Már láttam előbb is, ahogy jöttünk, mert egy külföldi márkájú kocsival hajtott végig az úton. Magas szőke fiú volt. Nem az esetem, de mivel felajánlotta a segítségét választanom kellett. Amíg Attila hazaszalad a pénzért várhatunk a bejáratnál is. Pillanatnyi tűnődés után úgy döntöttem bemegegyünk. Ebből igazán nem érdemes ügyet csinálni. Megkerestem megszokott helyünket a gyermekmedence és a homokozó között. A cuccot egy padra raktam és a plédet is leterítettem.

— Nagyon bírja a napot? — A lovagomra néztem és bölintottam. Amikor ledobtam a fürdőköpenyt sikerült elkapnom elismerő pillantását. Jólesett annak ellenére, hogy már hozzászoktam. Először a hajam tetszik meg mindenkinek ahogy bronzosan csillog a napfényben. Csak utána veszik észre, hogy az alakom sem akármilyen. Dühösen gondoltam arra, hogy a férjem egy ilyen klasz nővel, mint én, nem akar lejönni a strandra. Neki az is kikapcsolódás, ha robotolhat a kertben. Ám legyen! — Kerestem a napszemüvegemet, de nem találtam. A szatyrom arra jó, hogy mindennek nyoma vesszen benne. Fogtam hát és az egész bazárt magam elé borítottam. Az első amire a pillantásom esett a pénztárcám volt.

— A pénztárcája — mondta Erik, mert jó szeme volt — mégsem veszett el.

— Úgy látszik — ismertem be és legszívesebben egy nagyot nevetek. De még félreértén ez a magas szőke Erik. Biztosan azt hiszi szándékosan tettem, de kit érdekel?

— Anyuci, ez a bácsi ráült a kisplédemre — panaszkodik a lányom.

— Nem baj, elfér.

— De nekem az egész kell!

— Kedves kislány — morogta Erik és a fűre húzódott. Kisvártatva előszedett egy törölközőt és ráült. Féli a drága nadrágját, került vagy négyszáz forintba.

— Min mulat olyan jól? — érdeklődik udvariasan. Mielőtt felelnék kiosztok a gyerekeknek négy forintot, nézzék meg, mi újság a fagyaltosnál. Erik közelebb húzódik és töpreng, mivel is kezdje a beszélgetést. Úgy látom nincs ötlete, de nem segítek neki. Ha akarom máris udvarolni kezd, de akarom-e igazán? Valami bizsergésféle van bennem, na és némi bosszúvágy is Péter miatt. Alighanem egyik sem veszélyes.

— Nem inna egy kávét velem?

— Reggel ittam.

— Akkor valami mást, bármit. — Semmiféle innivalóra nem vágytam, dehát minek vegyem a kedvét mindjárt az első percekben? Még előttünk az egész nap és nincs kedvem egyedül unatkozni ennyi ember között.

— Vanília, puncs — kiáltja felém a fiam messziről.

— Akkor azt kérek — mondom kedvesen Eriknek — természetesen az én számlámra.

— Ne legyen ilyen szigorú.

— Nem vagyok szigorú, de vannak elveim.

— Akkor nem sok reményem lehet.

— Mire gondol? — nézek fel ártatlanul, holott nagyonis jól értem. Erik csak legyint és megindul. Követtem. Ránézett az órájára mintha latolgatná érdemes-e erre a nőre időt pazarolni. Olyan viccesnek találom ezt a gondolatot, hogy nevetnem kell. Sokat sejtetően néz rám és a lépcsőhöz érve megfogja a karomat, hogy segítsen.

— Anyuci hova mész? — rohan utánam Eszterke.

— Te már kaptál fagyaltot — mondja Erik támadón, mint egy kisleány.

— Nem baj, ehetek még. Igaz, Anyu?

— Igaz — szorítom meg az apró kezecskét. Amíg kanalazunk, Erik láthatóan rosszkedvű.

— Mindig mindenhova így cipeli a gyerekeit?

— Nem felelek, ő folytatja.

— Jobban is szoktathatná őket.

— Szerintem a lehető legjobban vannak szoktatva.

— Le se mennek a nyakáról.

— A pici csak hároméves és szeretem ha nem hogy békén.

— Maga akkor kivétel.

— Hogy érti? — kérdelem ingerkedve.

— Az ilyen csinos nők mindig tudják, hogy kell egy kis szabad időhöz jutni. Ügyesek, talá-lékonyak...

— Nehogy szemtelen legyen, mert máris vége a barátságoknak!

— Elnézést — mondja, plusz kézcsók.

— Anyuka, fázik a nyelvem.

— Na ugye! — rikkant Erik diadalmasan —, de ha akarod veszek még neked sok sok fagyit...

— Nem kell. Most hintázni akarok. Anyukával. — Erik vörösödik és hallgat. Kis darabokra tépi a papírszalvétát, ideges.

A hintához menet az emberek utánunk néznek. Lehet tépelődni kinek van ilyen sikere. A magas szőke fiúnak mellettem, nekem a hosszú hajammal vagy a cserfes lányomnak, akinek be nem áll a szája egy pillanatra sem. Vonulunk és nekem tetszik ez az egész. Attila lohol utánunk ő sem akar kimaradni semmiből.

— Kedveském — tényleg a magáé ez a kisleány? — kérdi egy nagymama — mert akkor gyerekejjel ment férjhez.

— Érettségi után, amikor a férjem végzett az egyetemen. — A néni Erikre néz és bólint. Hozzámilliónek találja, nem ábrándítom ki.

— Anyu, veszünk palacsintát?

— Már nem érdemes, hamarosan ebéd.

— Meghívhatom ebédre?

— A gyerekeimmel együtt? — Megadóan bólint.

— Kedves, igazán, de a férjem vár bennünket. Ma ő főzött.

— Jó férje lehet. — hangja gúnyos.

— Adna ugye a feleségének ha itt napozgatna, ismerkedne amíg maga otthon főz?

— Nálunk ez kizárt és...

— Ne lovallja bele magát, inkább elmondom. Az első napon mindent a férjem csinál és az összes többin közösen. Neki ez játék és ragaszkodik hozzá. Kedves, nem?

— Akkor jó a házassága.

A beálló szünetben egyikünk sem szólt. A lányomat próbáltam vízbe vinni, de eredménytelenül.

— Mártsa bele, mit vacakol annyit?

— Nagyon utálja a gyerekeket? — Sértődött képpel hagyott ott és a mini-törölközőjére telepedett. Elküldtem a gyerekeket játszani és odamentem hozzá.

— Ne legyen ilyen érzékeny! Jöjjön, ússzunk egyet.

Egyből életre kelt és vidáman fecsegni kezdett. Jól úszott a fiú, nyomába sem értem. Vidámnak éreztem magam és könnyűnek. Minden jó volt addig, míg Erik el nem kapott és megcsókolt.

Akkor hagytam ott.

III.

Attila előrement a holmival. Én végigszaladtam a parton, Eszterke sehol. A parkot is átvizsgáltam, sehol senki. Amikor harmadszor jártam végig minden helyet, furcsa, alattomos érzés kelt bennem életre. Nem tudtam a gyerek nevét kiáltani, csak mentem és néztem a rengeteg embert. Eszterke kis piros nadrágját sehol sem láttam. Leültem egy padra és lehunytam a szemem. A kezem enyhén remegni kezdett és utána a lábaim is. Egy mondatot mondogattam vég nélkül. — Eszterke fél a víztől, nem ment bele... , Eszterke fél a víztől nem ment bele... és így tovább.

A pénztárhoz indultam, lassan, kényelmesen mentem. A szemem káprázott, hányingerem volt a strand zajait is egyre távolabbról hallottam. Nem kérdeztem senkitől semmit, mert nem tudtam kérdezni. A nap égetett és arra eszméltem, hogy valaki itatni akar egy pohár vízzel.

— Jobban van? Talán a nap...

— Köszönöm. Mennem kell...

— Pihenjen egy kicsit, talán ha lefeküdne itt az árnyékban, jó lenne.

— Nem, nem! — kiáltottam és botorkálva közeledtem a kijárat felé.

Aztán megláttam.

A kis piros nadrág ott mozgott tőlem nem messze. A sorompó leengedve — vonatfüty — és a lányom csak megy rendületlenül. A sorompó rúdja alatt kényelmesen átfér. Mert még kicsi. Nincs hároméves és senki sem fogja a kezét, senki sem mondja neki, hogy álljon meg. Csodálkozom, hogy nincs hangom, a sikoltás bennem marad. Mégsem tudok rohanni, pedig az segítene. Megőrültem, vagy mi. Csak sétálok. Amíg a vonat elrobog ismét becsukom a szemem, jó szorosan. Amikor újra meglátom a lányomat, már tudok rohanni is.

Az ölemben viszem, fejét a vállamra hajtja. Álmos.

— Anyuka te elvesztettél engem — súgja. Még jobban szorítom magamhoz és csak rázom a fejem, hogy nem.

Péter rámmered amikor belépek a kapun. Kiveszi a gyereket a kezemből.

— Marcsi mi történt veled? — úgy megszorítja a karomat, hogy nyoma van. Nem válaszolok, bemegyek a szobába. Ott is maradok, amíg a gyerekeket megebédelteti.

Amikor már alszanak mégis kimerészkedek.

— Segíthetek valamit?

— A kertben? — csodálkozik Péter.

— Ott — intek.

— Mit csináltál eddig?

— Kitakarítottam a szobát, mostam, az ablakot is megtisztítom, de ha neked kéne segíteni, azt is szívesen.

— Gyere!

Estig meg sem álltam. A kerítés mellett végig kiszedtem a gázt, összelapátoltam a homokot, összegyűjtöttem a fűben megbúvó kavicsokat, köveket és közben oda-odaszaladtam a lányomhoz, hogy magamhoz szorítsam. Örült neki, nevetett.

Mire megdördült az ég, már nem volt mit tenni, végeztünk. Péter átölelte a vállamat.

— Rajtad aztán művészet kiigazodni. Csodálatos voltál ma!

Leültem a mandulafa alá és amikor zuhogni kezdett az eső felfelé fordítottam az arcomat. Mozdulatlanul hallgattam a monoton zajt. Cseppre csepp.

Hűsítették égő arcomat.

DR. CZEIZEL ENDRE

A Genetikai tanácsadó dilemmái

(Megjelent a Tükör című újságban.)

A titokzatosságával hatni tudó sámán-orvos és a természettudós felkészültségével élő értelmiségi-orvos választásának dilemmája eldőlt az utóbbi javára. Ebből következően meg is kell osztanunk közös felelősségünket és gondjainkat. A jelen, de különösen a jövő egészségvédelme túlságosan fontos ahhoz, hogy a döntés jogát és ódiúmat csak az egészségügyiekre bizzák. Vona-kodtam némileg problémáink bemutatásával, mivel az orvosi titoktartás személyiségvédő hatását korunkban is biztosítani kell. Számomra a fogódzót csakis az élet valódi esetei jelenthetik. Emiatt konkrét esetek bemutatására vállalkozom, és csupán azokat a módosításokat engedem meg az adatok közlésekor, amelyek az anonimitást biztosítják. (A biztonság kedvéért példáim szereplőitől engedélyt kértem és kaptam sorsuk általános tanulságainak közzétételéhez.)

A genetikai tanácsadók országos hálózata szocialista egészségügyünk egyik hatékony újabb szervezetét jelenti. A leendő szülők — mi „családtervezők”-ről beszélünk — mintegy 2,5 százaléka él ezzel a lehetőséggel a gyermekvállalás előtt. Ezzel az értékkel világviszonylatban is az élre kerültünk. Mégis, a szakemberek ennek az értéknek további folyamatos emelkedését remélik. Az ideális ugyanis 10 százalékos érték lenne.

Az ország 13 genetikai tanácsadója közül az egyikben dolgozom, az évi teljes anyag mintegy egyharmadát látjuk el.

A gyermekvállalás joga

A genetikai tanácsadás során az egyik legnagyobb problémámat éppen az jelenti, amikor az utód jelentős veszélyeztetettsége miatt — e jog ismerete és tisztelete ellenére — a terhesség vál-

lásának alapos megfontolását kell sugallnunk. Mintegy 6000 esetet magába foglaló anyagunkban a hozzánk forduló családtervezők 5 százalékának adunk ilyen tanácsot. Erre akkor kerül sor, ha viszonylag magas valószínűséggel kell olyan ártalom átörökítésétől tartanunk, amely az utód életére számottevően kedvezőtlen hatást gyakorolhat.

Vak házaspár kereste fel genetikai tanácsadókat. Akkor 25 és 30 év közöttiek voltak. Olyan örökletes ártalom fordul elő náluk, amely a szem ideghártyájának elfajulása miatt születésüktől kezdve megakadályozta a látást. Vak-ságuk ellenére mindketten jól beilleszkedtek a társadalomba, hasznos tevékenységet folytatnak (a férfi egyetemi diplomát, az asszony technikus-i oklevelet szerzett). Harmonikus életet élnek. Két éve házasságban. Úgy érzik, hogy kapcsolatuk érzelmi intenzitása és kiegyensúlyozottsága most már feljogosítja őket a gyermekvállalásra. Mindent szeretnének azonban megtenni a hatékony családtervezés, tehát leendő gyermekük érdekében.

Egymás közti házasságuk jellemző. Egyrészt az egészségesek mindenfajta fogyatékoságtól kimondva-kimondatlanul irtóznak és ezért ritkán kerül sor fogyatékos és nem fogyatékos között frigyre. Másrészt a „hasonló hasonlót választ” elv a vakok esetében szembetűnően érvényesül. Ennek magyarázata az egymás problémáival történő könnyebb azonosulás, az azonos életút és társadalmi lehetőségek, végül — nem utolsósorban — a látási fogyatékosok számára létesített intézmények, pl. iskolák, egyesületek biztosította kapcsolatteremtés lehet.

Három probléma

A vakok gyermekvállalásakor az első probléma, ami felvetődik, hogyan tudják majd a csecsemő gondozásához és felneveléséhez szükséges feltételeket megteremteni. S itt most nem elsősorban az anyagiakra gondolok, hanem arra, hogyan teszik tisztába és hogyan etetik majd gyermeküket; hogyan veszik észre, ha kiütésük vagy egyéb betegségük lesz; hogyan tudják testi épységét biztosítani? E kérdéseket a látási fo-

gyatékosoknak is többször felvettem, és válaszuk megnyugtató volt. Szerintük vakságuk kompenzálásaként igen kifinomult hallásra és tapintási készségre tettek szert. A tapasztalat őket igazolta. Többször meggyőződhettem magam is arról, hogy képesek gyermekeik gondozását és nevelését biztosítani. Persze azért nagy segítséget jelentenek a látó rokonok, elsősorban a nagymamák.

A második probléma már kifejezetten genetikai: mekkora a leendő utód veszélyeztetettsége? Vak házaspároknak általában nem kell tartani a vakság átörökítésétől. Szerzett (pl. a terhesség alatti rubeola-vírusfertőzés okozta), vagy a kromoszómák különböző helyeihez kötött lapangó (recesszív) öröklődésű vakság esetén az utódban az ismétlődés kockázata a nullával egyenlő. A most ismertetendő eset azonban kivételes. Ez a házaspár ugyanis azonos típusú lapangó örökletes vakságban szenvedett. Ilyenkor mindkettőjükben a 23 kromoszómapár egy adott helyének két gén-„foglatában” hibás („mutáns”) gén kerültek. Az ép gént szokás nagy betűvel (A), a hibásakat kis betűvel (a) jelezni. Az emberek döntő többségénél a kromoszómák említett helyén („lokuszán”) nevezzük itt V-helynek, AA génpár található. Ilyenkor természetesen a vakság e típusa nem alakulhat ki. Az emberek kisebb részében e bizonyos kromoszóma V-helyére Aa génpár kerül. Ők is látók, mivel az A gén elnyomja az a gén hatását. Az ilyen embereket nevezzük mutáns génhordozóknak. Ők egészségesek, de az utódjaikba átörökíthetik a hibás gént. Ha a kromoszómák azonos helyén hibás gént hordozó személyek kötnek házasságot, akkor az utódok 25 százalékában kell aa génösszetételtől, tehát az ártalom átörökítésétől tartani. A párválasztás során találkozó emberek többsége különböző helyeken hordoz 1–5, átlagban 2 hibás gént, ezért nem kell tartani ezek ártalmas hatásától. Ismertetett esetünk a szabályt erősítő kivételek közé sorolható. Mind a családtervező férfi, mind a nő szülei annak a bizonyos kromoszómának egyik, nevezzük V-helyén hordozták a hibás gént. Tehát valamennyi nagyszülő látó, de hibás génhordozó volt. A véletlen szevályének rovására írható, hogy a vakság e típusában szenvedő két leszármazottjuk egymásra

talált. Az adott kromoszóma V-helyén mindketten csak aa és aa génekkel rendelkeznek, s így minden gyermekük a kromoszóma V-helyén is csak aa génösszetételt hordozhat. Eszerint minden gyermekük vak lesz.

A harmadik probléma már társadalmi jellegű. Nap mint nap tapasztaljuk a fogyatékosokkal szembeni előítéleteket, az elkülönítésükhöz vezető tendenciákat, az irtózatot stb. Mindez a leendő gyermek sorsa szempontjából sem hagyható figyelmen kívül. A vak házaspárok általában látó gyermekét emiatt az óvodától kezdve érhetik olyan lelki bánatnak, amelyek komolyabb sérüléseket is okozhatnak. Az itt ismertetett esetben a vak házaspár biztosan vak gyermekében e veszélyek másképpen, de ugyancsak várhatók. A fogyatékos szülők utódjára a későbbiekben — például a szülők megöregedésekor — háruló fokozott társadalmi és családi terhek is említést érdemelnek. Mindezek azonban már kívül esnek az orvosgenetikus közvetlen illetékeségi körén.

A döntés

A genetikai tanácsadás során mindezeket — kíméletesen — elmondtam a vak családtervezőknek. Összefoglalásként annak a nézetemnek adtam kifejezést, hogy magam ilyen fokú veszélyeztetettség esetén nagyon megfontolnám a gyermekvállalást. Ők — érezhetően — e problémák többségét már előzetesen átérezték és megbeszélték, és megismételték igényüket a gyermekvállalásra. Azt is hozzátették azonban, hogy — éppen az ismert nehézségek miatt — csak egy gyermeket kívánnak, és mindent megtennének annak érdekében, hogy e gyerekük látó legyen. El kellett azonban mondanom nekik, hogy jelenleg még nem áll rendelkezésünkre olyan orvosi (pl. génebézési beavatkozás, amellyel a kromoszómájuk V-helyén levő hibás a géneket ép, tehát A génekre tudnánk kicserélni. (Erre egyszer — az elég távoli jövőben — talán majd lehetőség lesz az ivarsejtekben.) Csupán két megoldást láttam az egészséges utód biztosítására. Az örökbefogadást, és az „ondóbanktól”, tehát más férfitől származó ondó mestersé-

ges bevitelét. Időt kértek a gondolkodásra. Két hét múlva felkerestek és közölték döntésüket: szívesen örökbefogadnának egy látó gyermeket. Kérésüknek megfelelően eljártam az ügyben, és sajnálatos tájékoztatásomról kellett meggyőződnöm. Kiderült, hogy törvényeink nem teszik lehetővé azt, hogy fogyatékos emberek örökbefogadhassanak gyermekeket. (A törvény nyilvánvalóan az első és a harmadik pontban említett nehézségtől kívánja megóvni a gyermekeket.) Így csak a mesterséges ondóbevitel lehetősége maradt meg. A férfi hajlandó lett volna ezt igénybe venni, felesége azonban nem.) Ezt a módszert ma — az ehhez hasonló esetekben — sikeresen hasznosítjuk az örökletes ártalmak megelőzésében is. Alkalmazásának feltétele, hogy mindkét családtervező önként és felelősséggel kérje ennek az orvosi beavatkozásnak az elvégzését. Magunk évenként mintegy 10—15 esetben élünk ezzel a lehetőséggel, országosan az évi igény mintegy 50-re tehető. Ezáltal az utód — az eredeti veszélyeztettséggel szemben — a szokásosnál is kisebb kockázat mellett jöhet a világra. E módszert azonban a családtervező nő nem igényelte.)

Nem maradt más hátra, mint a terhesség vállalása. Magam kötelességemnek éreztem még egyszer felsorolni azokat a nehézségeket, amelyekkel a látási fogyatékosoknak sajnos még a mi társadalmunkban is szembe kell nézniük.

Úgy éreztem, azt is elmondhatom: milyen veszteség lehet nem látni a zöldellő és virágos réteket, az ég csodálatos színjátékait, kultúránk remekműveit és — nem utolsósorban — az embereket. Érdekes volt hallanom az ő ellenérveiket, miszerint: higgyem el, a vakok élete sok tekintetben tartalmasabb, mint a látóké. Ők inkább képesek a lélek belső finomságainak érzékelésére, személyiségük alakulása olyan képességek kibontakozásához vezet, amely sok tekintetben érzelmileg és értelmileg gazdagabbá teszi őket a látóknál. Sőt, még azt is elmondták, szerintük sok vak ember boldogabb, mint a látók. Ezzel szemben nem voltak, nem lehettek érveim — hiszen elég sok boldogtalan egészséges embert ismerek . . .

Ők nem említették, de a Homéroszok és Miltonok társadalmi teljesítménye is érvként hozható fel. Így — kifejezve tiszteletemet döntésük mellett: egyetértéssel zártuk le a genetikai tanácsadást. 13 hónappal később újra megtisztelték látogatásukkal és boldogan mutatták meg a 6 héttel azelőtt, 3100 grammal született, nagyon formás és szép vak kislányukat.

A terhességvállalás megfontolását ajánló tanácsunk után 1973—1978 években a családtervezők 60 százaléka nem kívánt gyermeket. Annak a 40 százaléknak a terhességeiből, akik mégis vállalkoztak a gyermekáldásra, 16 százalékban születtek rendellenes utódok.

DR. GÖNCZI ALADÁRNÉ

A középkor orvostudománya Európában

I. Rész

Az emberiség történetét különböző korszakokra osztva, a tudósok általában a népvándorlás kezdetétől (i. sz. 375-től), Amerika felfedezéséig (1492) terjedő időt tartották középkorként számon. Mások viszont a római birodalom bukásától (476) Amerika felfedezéséig (1492). A marxista történetírók szerint e korszak terjedel-

mét a feudalizmus határozza meg, amely a feudális termelési módszer kezdetétől (V. század) annak bomlásáig, az angol polgári forradalomig (1640—1649) tehető. A feudalizmus (hűbéri rendszer) lényege az uralkodó osztály (földesurak) és a dolgozó osztály (jobbágyok) közötti ellentétek fokozódása volt, amely a paraszt háborúban jutott kifejezésre. E korszakot a bizonytalanság és zavarosság jellemezte, amely ráütötte bélyegét az orvostudományra is.

Miután Európa népei a pogány templomokat lerombolták és isteneiket eltaszították, az egy Istenben való hitet és a keresztény vallást emelték ezek helyére. A fájdalomtól való irtózás, valamint a misztikus gyógyító eljárásokba és a természetfeletti erőkbe vetett hit azonban to-

vábbra is fennmaradt. Az új Istenség hívei fájdalmaikkal, betegségekkel az egyházhoz fordultak, amely a vallási ritust a gyógyítás segédeszközévé tette. Jézus tanításai alapján az elnyomottak, az üldözöttek, a betegek, az árvák, a gyámoltalanok és az elesettek megsegítését vallási kötelességnek nyilvánította az egyház. A kolduló egyházi rendek országszerte vándorolva pénzt gyűjtöttek, melyből kórházakat, menhelyeket, árvaházakat alapítottak, ahol a társadalom kivetettjei szerény ellátásban, gondozásban részesültek. A gyógyító eljárásokat az előző cikkeimben már ismertetett ókori görög, római, alexandriai és bizánci orvosi iskolák tanításain és újabb tapasztalatokon alapuló ismereteik szerint fejlesztették tovább. A betegek részére csak néhány városban volt egy-két kórház, a kolostorok mellett pedig ispotályok létesültek. Párizsban a VIII. században épült az első kórház, Londonban pedig a XII. században. Az ápolást rendszerint szerzetesek végezték.

E kor legnagyobb egészségügyi veszélyét a járványok terjedése jelentette, melyek közül a leg súlyosabb pusztítást a „fekete halál”-nak nevezett pestis okozta, amely néhány évtized alatt Európa lakosságának — kb. felét ölte meg. Mikor az orvosok rájöttek, hogy a ragályt főképp a hajósok terjesztették, a kikötővárosokban (Genova, Velence stb.) járványvédelmi rendeleteket hoztak. Ezek értelmében járványok idején az érkező hajók 40 napig nem köthettek ki (quarantaine, ejtsd: karantén, francia szó, annyit jelent, hogy kb. negyven). Ezt a vesztegzárt azért tartották be, mert azt remélték, hogy ennyi idő alatt meggyógyul, vagy meghal a hajón tartózkodó beteg és nem terjed tovább a pestis. Rendelet kötelezte a halottak hozzátartozóit arra is, hogy az elhunyt ruháit elégessék, vagy megfüstölgék. Rettegett betegség volt a lepra, amely ellen úgy igyekeztek védekezni, hogy a bélpoklos betegeket olyan helyre száműzték, ahol egészséges emberrel nem érintkezhetek. Az emberek irtózva kerülték el a leprás betegek telepeit, a lepróziumokat, ahol rendszerint a kolostorok lakói gondoskodtak a betegekről. A lepratelep nélküli helyeken a betegek az

utak mentén koldultak, tülköt, csengőt, vagy kereplőt kellett magukkal hordaniuk és közlekedésüket jelezve kitérni a járlókelők útjából.

Az orvostudományok centrumai a főiskolák, a későbbi egyetemek voltak. Közülük az első Olaszországban, Salernoban létesült. Ezzel kapcsolatban az ottani benedekrendi kolostor mellé ispotályt építettek, ahol a keresztes háborúk sebesültjeit is gyógyították. A salerno-i főiskolán Galenus, Hippokrates és Avicenna művei alapján tanították az orvostanhallgatókat. A salerno-i iskola híres tanára volt Rogerius (XII. század), aki már sebészetet is adott elő. Az orvostudomány fejlődését nagy mértékben akadályozta az a vallási felfogás, mely a boncolást tiltotta, mert azt az Isten és ember ellen elkövetett bűnnek minősítették. A salerno-i főiskolán sem boncoltak embert, hanem eleinte sertésen mutatták be az orvostanhallgatóknak az egyes szervek elhelyezkedését. A XII. században II. Frigyes császár rendeletére 5 évenként egy kivégzett bűnös hulláját tanítás céljából nyilvánosan boncolták fel Salernoban. Mivel az orvosok dehonesztálónak tartották, hogy ők nyúljanak hullához kés-sel, a boncolást hóhér, vagy szolga végezte, a professzor pedig magas széken ülve, pálcával kezében demonstrálta a tanítványoknak az emberi szerveket. II. Frigyes császár elrendelte, hogy csak az használhassa a doktori címet, aki a salerno-i iskola orvosi vizsgáit letette. Ez az intézkedés természetesen megemelte az orvosok tudását és tekintélyét.

(Folytatjuk)

Felhívjuk budapesti tagtársaink figyelmét arra a hirdetőtáblára, mely székházunk kapualjában van; a bejárati ajtón belépve a jobb oldalon található. A táblán — a legkülönbözőbb színházi és hangverseny műsorokon kívül rendszeresen közlé tesszük szövetségünk közleményeit, rendezvényeink programját, melyeket a jobb alsó sarokban pontírásban, a bal alsó sarokban pedig síkírásban olvashatnak.

A VAKVEZETŐ KUTYÁVAL KÖZLEKEDŐK SZAKCSOPORTJANAK HIRADÓJA

Vakvezető kutyák a stadionban

„A kutya jobban szeret téged, mint önmagát.” Darwinnak, a biológiai tudományok forradalmasítójának szavai ezek. Nagy ember igaz szavai.

Ki tudná ezt jobban, mint aki arra kényszerül — a sors kiszámíthatatlan csapásait enyhítendő —, hogy lársat keressen a kutyában, aki lát és vigyáz. A kutyában, aki vak gazdája helyett lát, aki vak gazdája

mozdulatait figyeli és aki gazdája életét éli és őrzi; anélkül, hogy értené az ember szavát, rohanását, törekvéseit, múltját, jelenét és jövőjét, születését és halálát, munkáját, magalkotta erkölcsét és veleszületett becsületét, amit oly sokszor elveszít. A kutya ezt nem érti, mert nem érti. De — érdekes módon, a törzse fejlődés különös játékaként — ve-

lünk van, általunk éli életét, velünk érzi jól magát, mi vagyunk számára a világ, az alfa és az omega.

Hisz bennünk, és hitének szilárdsága irigylésre méltó. Önző hit ez — mint minden hit az élővilág történetében —, de mégis különös. Mert a kutya önzése olyan áldozatvállalást takar, olyan tudomásul vett rabszolgaságot, amelyben nincs felszabadító levél. A kutyát nem lehet szabaddá fenni, ha ő nem akarja. Az elvadultan kóborló, kiverő kutyák is az első biztató szóra az ember mellé szegődnek, még akkor is, ha pontosan tudják korábbi tapasztalataikból: az ember az ő számukra mindig túl bonyolult lesz, hatalmas és ereje kiszámíthatatlan, szándékai végzetesek.

Fotó: Takács Lászlóné

Önzetlen szegedi támogatóink

A Vakvezető Kutyakiképző Iskola üzemeltetéséhez, szakcsoporthoz munkájához sok segítséget kaptunk az elmúlt évben a különböző vállalatoktól és magánemberektől; ezek nélkül nem tudtuk volna elérni ilyen eredményt. A budapestiek főként társadalmi munkával siettek segítségünkre, faültetéstől az orvosi ellátásig. A vidékiek pedig: brigádok és magánosok felajánlották összegyűjtött forintjaikat céljaink megvalósítására.

Szakcsoporthozunknak legnagyobb segítői a Szegedi Gabonakutató In-

Ezek a gondolatok foglalkoztatták azt a nyolcezer embert is, akik 1981. szeptember 20-án a zalaegerszegi stadionban tanúi voltak a kutyák, a munkát végző „hivatásos” kutyák — bemutatójának.

Az Országos Rendőr Nyomozókutya Verseny keretében a vakvezető kutyák munkájának demonstrálására is sor került.

Zaharovics Mihály iskolavezető Lupi nevű kutyájával és Hajdú Mária kutyakiképző, Alizzal néhány pillanatképet mutathattak be csupán a vezetőkutyák bonyolult és sokrétű feladataiból, hiszen egy sportpálya lehetőségei korlátot emelnek egy ilyen jellegű munka bemutatója elé.

A mesterséges akadályok között közlekedve — Zaharovics Mihály eltakart szemmel végezte gyakorlatait —, a kutyák jelzései a közönség szünni nem akaró tapsát és az arcokról leolvasható rokonszenv és megértés félreérthetetlen jeleit váltották ki.

E sorok írója büszke volt a kiképzők és a kutyák teljesítményére. Örült annak, hogy lehetősége van — a mikrofon és az irányítótorony hivatalos használójaként —, elmondani, amit a vakvezető kutyákról ilyenkor el kell és el érdemes mondani. Bár a nézőkhöz elsősorban a kiképzők és a kutyák munkája beszélt.

dr. Kováts Zsolt

tézet szocialista brigádjai és Baranyai Mária néni, akiknek egész éves folyamatos segítségét december hó folyamán személyesen köszöntük meg.

A szegedi pályaudvaron várt ránk az intézet egyik brigádtagja, dr. Kertész Zoltán kutató mérnök, aki egész nap segítségünkre volt. Vakvezető kutyánkról könnyen ránkismert.

Az újszegedi telephelyre kocsival mentünk ki, majd a tekervényes úton, udvarokon, csigalépcsőn és folyosókon keresztül értük el a tanácstermet. Ezen az úton kutyánk ügyes vezetését sokan megcsodálták. Itt vártak a brigádok küldöttei szép számban és az intézet igazgatója, dr. Szániel Imre. A kölcsönös bemutatkozás és ismerkedés után érdeklődéssel hallgatták végig szakcsoporthozunk megalakulásáról, munkájáról, az iskola működéséről szóló beszámolókat. Az érdeklődés nagy volt, kérdéseikkel két óra hosszat ostromoltak. Minden érdekeltte őket, a szervezéstől kezdve a kutyaoztatáson át a vezetés tudományáig. Ez nem is csoda, mivel Szegeden még nincs vakvezető kutya.

Érdeklődtek a Vakok Világa iránt, amit szakcsoporthozunk előfizet részükre a jövőben. A brigádok képviselői kinyilatkoztatták, hogy úgy, mint eddig, a továbbiakban is erejükhez mérten segíteni fogják szakcsoporthozunk munkáját.

Délután felkerestük Baranyai Mária néni, akit személyesen még nem ismertünk. A kedves, melegszívű idős asszony nagy örömmel fogadott bennünket, nemkülönben vezető kutyánkat, mivel még ő sem látott ilyet. Egy nemrég történt kartörése miatt felkötött karja sem akadályozta meg őt abban, hogy néhány jó fallal ne kedveskedjék kutyánknak. Kívánjuk, hogy mire e sorokat olvasni fogja, karja már ismét gyógyult és erős legyen.

Szegedről jó érzéssel távoztunk. Ha mindenütt ilyen önzetlenül segítenének a rászorultakon, sok ember során könnyítenének. Bízunk abban is, hogy rövidesen Szegeden is megjelennek a vakvezető kutyák, mint sorstársaink hű segítői.

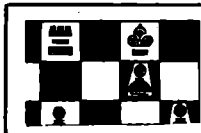
Hubay Bertalan

BACSIK LÁSZLÓ

Magnósoknak -magnóról

A magnetofonszalagra történő felvétel folyamatát részleteztem az utóbbi írások során. Az előmágnesezés volt az utolsó témája, amelyben ennek a felvételnél alkalmazott, torzítást csökkentő folyamatnak a hatásáról és alkalmazásának módjáról írtam. Ezek kapcsán többször esett szó mikron nagyságrendű méretekről, melyek változása a felvétel minőségét befolyásolja. Gondoljunk a fejrészek méretére, illetve ezek szalaghoz viszonyított helyzetének kis megváltozásakor jelentkező, nagymértékű magashangátvitelt befolyásoló hatására.

Ezek a méretek a fejek gyártásakor kísérletsorozatok eredményeként alakultak ki, illetve a magnetofon összeszerelésekor állítják be helyzetüket a lehető legkedvezőbben. A gondot inkább az jelenti, hogy a stabil helyzetű fejek előtt a szalag haladtában mindig ugyanúgy helyezkedjen el, határozottan simuljon rájuk. A szalag sebességét az úgynevezett főtengelycsonk határozza meg, amelyhez a gumigörgő a szalagot hozzányomja. Az orsó, amelyről letekeredik a szalag, valamilyen módon fékező. Ez a fékező erő simítja rá a szalagot a fejekre. A nem professzionális készülékekben ez a fékezés mechanikus megoldású, dörzsfék. Ennek beállított ereje hajlamos idővel megváltozni, vagy a leeresztő orsó egy körülfordulása közben váltakozni. Különösen az utóbbi kellemetlen, mert olyan mértékű lehet, hogy a tengelycsonk és a gumigörgő egyenletesen továbbító hatását ennek ütemében rontva nyávo-gást, szalagsebesség-ingadozást okozhat. Ilyen hibára hajlamosak a nálunk meglehetősen drágán beszerezhető AKAI orsós készülékek. Ha ezt a veszélyt csökkenteni akarjuk, a fékezést csökkentjük, ekkor viszont a szalagot esetleg olyan kis erő simítja a fejre, hogy a szalag legkisebb fodrosodása esetén is elkerül a rés elől,

HIRTH IGNÁC

Beszámoló a turista szakosztály 1981. évi munkájáról

Szakosztályunk az elmúlt évben is sokrétű, színes programot bonyolított le. Tevékenységünkben a testedzést jelentő természetjárás mellett egyre fokozódó szerepet játszanak a múzeumlátogatások, az országjárások és a TIT-előadások. Az ismereteinket gyarapító fent említett programok rendkívül népszerűek. Népszerűségük annak köszönhető, hogy ezeket a programokat kitűnően képzett, speciális adottságainkat messzemenően figyelembe vevő, lelkiismeretes TIT-előadók vezetik.

A szakosztály 1981-ben 80 tagot számlált és 31 túrát bonyolított le. Túráink közt volt egy négynapos, két háromnapos és két kétnapos. Rendezvényeinken összesen 670 személy jelent meg.

A nógrádi, a debreceni—hortobágyi és a szabolcsi útjainkról már beszámoltunk, ezért ezekkel most nem foglalkozom.

A gyalogtúrák közül egyet emelek ki, a vértesi. Ennek során a Bodajk és a Mór környéki túraútvonalakat jártuk végig.

Nagy számú érdeklődőt vonzott a planetáriumi előadás és a szövetségünk székházában megrendezett görögországi élménybeszámoló.

Ugyancsak nagy létszámú csoporttal jártunk a budai várban, ahol a királyi palota gótikus—reneszánsz kiállításával ismerkedtünk. Majd sétát tettünk a történelmi levegőt árasztó utcákon, ahol lépten-nyomon értékes műemlékekkel találkoztunk.

technika

(Folytatás a 17. oldalról)

mégpedig az előbb említett mikronnyi követelményeket jóval meghaladó mértékben. A szalagnak hossztengeye körüli hullámossága a fej előtti fel-le mozgást eredményezi, akkor a fejrésnek a szalag haladási irányára való merőlegessége változik, ami a magashangátvitelt rontja. Igényesebb, jó mechanikájú magnók határozott, megbízható szalagtovábbító mechanizmusa (elsősorban a főtengelycsonk—gumigörgő—motor egység) lehetővé teszi több — akár forgó, akár csúszó — szalagvezető alkalmazását a fejek környékén, amelyek ezt a gyakori hullámosságot kiküszöbölik. Kazettás készülékek egyrészt a kazetták belsejében alkalmazott vezetés primitívsége miatt védtelenek ez ellen, másrészt a szalagtovábbítás labilis, könnyen felboruló egyensúlya nem is teszi lehetővé a szalagfeszítést is fokozó vezetőelemek beépítését. Gondoljunk arra,

milyen kevés ilyen készülékben használhatunk megbízhatóan néhány év üzemelés után 120 perces kazettát! Ezek a jelenségek főleg a gyárak tervezési gondjai, amelyek a magnetofonokat készítik.

Sajnos, sokkal több bajunk van az olyan szalagokkal, amelyek az érintetlen bolti csomagolás mellett is eleve fodrosak, hullámosak. Hiába színvonalas a mágnesezhető réteg, ha az azt hordozó műanyag nyúlt, esetleg a daraboló berendezés hibás, vagy a gyártó nem tart be gyártási szabályokat. Ma már vásárolhatunk használható orsókat, melyeket fel is tudunk tenni a magnóra és tönkre sem teszük a szalagot deformáltságukkal, de a boltjainkban árusított szalag — akár orsón, akár kazettában — még nincs azon a színvonalon (gyakran!), hogy a magnetofonokat készítő gyárak szalagot kielégítően vezető, fej előtti pályájukat meghatározó megoldásaival együtt megfeleljen az előzőekben részletezett követelményeknek.

Története, többszöri pusztulása és újjáépítése széles körben ismeretes.

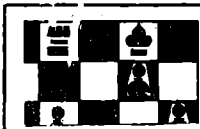
A gerecse—vértesi autóbuszutunk első állomása Zsámbék volt. Itt III. Béla idejében egy késő román—gót stílusú templomot és egy hozzá tartozó kolostort építettek. A XVIII. században egy hatalmas erejű földrengés következtében mindkét objektum nagymértékben megrongálódott. Ma is romos állapotban látható. Zsámbék másik nevezetessége a Lámpamúzeum, melyben egy igen értékes gyertyatartó- és lámpagyűjtemény látható.

Zsámbékról Tatabányára utaztunk, mely hazánk fiatal városai közé tartozik, de múltja a jégkorszakig nyúlik vissza. A Szelim-barlangban ugyanis ebből a korból — körülbelül 35 ezer évvel ezelőttről — származó ősemberleleteket találtak. Ezek a leletek az istállóskői és a Szeleta-barlangban találtakal egyidősek. De az igazi régészeti szenzáció a Tatabánya közelében fekvő Vértesszőlős nevéhez fűződik.

Vértesszőlősön Vértés László professzor 1962-ben félmillió évvel ezelőtt élt emberek által használt hasított kavicsokat talált, sőt az általa Samunak nevezett elődünknek a lábnyomát is sikerült konzerválnia. Ezek Európa legrégebb leletei. A Vértesszőlősi hasított kavicsokhoz hasonlókat a Budai Vár alatt már 1932-ben is találtak, de ezek eredetét akkor még nem tudták megmagyarázni.

Tatabányán a Turul emlékmű szerepelt még programunkban. A Turul a magyarok szent madara volt, mely a monda szerint megsúgta ősanynknak, Emesének, hogy fia születik, aki népét új hazába vezeti. A Turul-emlékművet 1896-ban, a Milénium alkalmából építették. Rendkívüli méretel folytán Európa legnagyobb madarábrázolási szobra.

Tatabányáról Várgesztesre mentünk. Ezt a várat a XIV. században a Csák nemzetség építette. Történelmünk több kiemelkedő személyisége járt itt, de hadászatiilag nem volt jelentős vár. A két világháború között illegális összejövetelei helyül szolgált. Várgesztes után Majk következett,

ahol a festői környezetben egy — hazánkban egyedülálló — műemlék-együttes látható. A barokk stílusú templomot és a 17 szerzetesházat a XVIII. században Eszterházy József építtette. A házak mindegyikében 4—4 kamalduli szerzetes lakott. Ezek a szerzetesek szigorú remeteségben éltek. Teljes némaságot fogadtak. A templom is, a házak is romos állapotban vannak.

Szakosztályunk tagjai megtekintették az esztergomi Keresztény Múzeumban a vakok számára rendezett kiállítást, melyről lapunkban már részletesen olvashattak.

A Dunakanyar másik, a turisták által leglátogatottabb városában, Visegrádon is voltunk. Ez a terület már a történelmi őskorban is lakott volt. A római birodalom egyik északkeleti határtelepülése volt itt. A népvándorlás után a honfoglaló magyarok telepedtek le Visegrádon és vármegye székhelyévé építették ki. I. Endre a Kievből származó bazilita szerzetesek számára kolostort építtetett itt, mely később a bencések, majd a pálosok tulajdona lett. 1083-ban Visegrádon raboskodott I. László ellen fellázadt Salamon. (A Salamon-torony csak 150 évvel később épült.) A várat a tatárjárás után kezdték felépíteni. Védelmi rendszerét rendkívül megerősítették, hadászatiilag igen

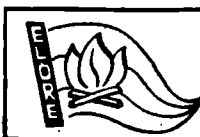
jelentős várrendszerre építették ki. A várrendszer három legfontosabb objektuma az alsóvár lakótornya, a vízbástya és a fellegvár. A királyi palotát Róbert Károly kezdte építeni, később udvartartását is itt rendezte be. A palota több alkalommal a kelet-európai diplomáciai események fontos színhelye volt, egy ideig a szent koronát is itt őrizték. A palotát Nagy Lajos és Zsigmond király is tovább építette, de végső formáját Mátyás idejében nyerte el. Három egységre tagolódik: a Mátyás-palota, a kápolna és a Beatrix-palota. Négy emeletén a humanista művészet remekbeszabott alkotásával díszített, az akkori korszerű technika minden vívmányának felhasználásával épített és berendezett 350 terem minden igényt kielégített. A fényűzést, a gazdagságot igazolja az is, hogy a nagyobb lakomákon az egyik kútból fehér, a másikkól vörös bor folyt. A visegrádi palota kora legszebb reneszánsz építménye volt. Pusztulása a török hódoltság idején kezdődött, majd az évszázadok során fokozatosan a föld alá került a vár és a palota is. Feltárása 1934-ben kezdődött el.

Az 1981. esztendő utolsó programján résztvevők nagy száma minden előzetes várakozást felülmúlt. Ez nem volt véletlen, hiszen ezúttal szá-

mos múltbeli, történelmünk alakulása szempontjából döntő fontosságú helyszín után a Parlament épületét mutatta be vezetők, azt az épületet, melyben a ma történelme is íródik. Az állam, a párt, a kormány vezetői és a „honatyák” ebben az épületben munkálkodnak népünk életének szebbé, jobbá tételén. Itt ülésezik az Országgyűlés és a Minisztertanács, ezeken kívül még számos más kül- és belpolitikai tanácskozás helyszíne a Parlament.

Az épület néhány adata: hossza 268 méter, szélessége 118 méter; középső kupolája 96 méter magas, a tetőjén 3 méteres csillag van; 10 udvara, 27 kapuja, 29 belső lépcsője és 11 liftje van. Az épületben 691 helyiség van, ebből 250 iroda. Nagyki-terjedésű alagsora műhelyekkel van tele, ezek az épületben felmerülő szakipari és művészeti munkákat teljes mértékben ellátják.

Beszámolómm végén köszönetet mondok mindazoknak, akik e gazdag program lebonyolításában segítettek. Megköszönöm a VGYOSZ vezetőségétől kapott sokrétű támogatást. Továbbá a Terhivatal illetékes vezetőinek köszönöm meg azt, hogy a háromnapos szabolcsi utunk lebonyolításához teljesen díjtalanul autóbust, gépkocsivezetőt és üzemanyagot bocsátott rendelkezésünkre.

Úttörő élet

GYÜRE JOLÁN

A nap mindenkire egyformán süt

Anna korán reggel ébredt. Az órára pillantott és ismét aludni próbált, de hiába kísérletezett az alvással. Eszébe jutottak emlékei. Akadt közöttük jó és rossz is. Most mégis a súlyos terhek nehezédtek rá.

Sanyival osztálytársak voltak, gimnáziumi tanulmányaik során.

Egy alkalommal az osztály tagjai moziba mentek. Film után Sanyi így szólt Annához:

— Gyere, együnk valamit, mert kilyukad a gyomrom!

Mozi büféjében szendvicset vásároltak, majd sétálni indultak. Sanyi váratlanul kérdezte:

— Tudsz úszni?

— Tudok. De miért kérdezed?

— Hét végén elmehetnénk a Palatinusra.

— Jó, menjünk — válaszolta Anna.

Sanyi a buszmegállóig kísért a lányt.

Ettől a naptól kezdve gyakran töltötték együtt az időt. A házi feladatot is együtt készítették. Akkor még nem sejtették, hogy mennyi leckét kell majd megoldaniuk életük során, melyek egyáltalán nem egyszerű dolgok.

Elérkezett a nyár. Sanyi ha tehet, meglátogatta a lányt. Mivel viszonylag ritkán találkoztak, az együttlétek nagy örömet jelentettek számukra. Bevalották önmaguknak, hogy érzésük szerint nem csupán a barátság fonala, hanem a szerelem gyengéd de mégis erős szálai kötik össze őket.

Tanév kezdete izgalomba hozta a gimnázium tanulóit, de főként a negyedikeseket. Tudták, hogy több tanulásra van szükség, hisz érettségi előtt állnak. Sanyira és Annára üdítő hatást gyakorolt, ha együtt lehetnek. Erre persze mindig találtak módot. Az osztály minden tagja fájó szívvel gondolt arra, hogy véget érnek a diákévek a gimnázium falai között. Ez a tanév is rengeteg emlékezetes eseményt hozott.

Amikor már kezükben volt a bizonyítványuk felvetődött a kérdés: Hogyan tovább? Álruk: a lakásszerzés és házasság volt, de azt anyagi helyzetük nem engedte meg.

Dolgozni kezdtek és egyáltalán nem érezték áldozatnak, hogy lemondanak a terveikben szereplő főiskolai végzettség megszerzéséről. Anna a tsz irodáján kapott állást, míg Sanyi egy városi cukrászdában helyezkedett el. Éjt nappallá téve azon iparkodtak, hogy előteremtsék az összeg hiányzó részét. Megelégedtek volna albérlettel is, hisz tudták, hogy lakást építeni nem tudnak, de két ember számára nehéz lakást szerezni. Ha mégis rábukkantak egyre, pénzük kevésnek bizonyult.

Annát mostanában sok minden foglalkoztatja. Rajtuk kívül 100 meg 100 ember vágyódik lakás után és talán lakással rendelkezők egy része is úgy érzi, hogy nincs igazi otthona, ahol megtapasztalhatná az otthon melegét. De miért nem foglalkoznak az emberek még családi körülményekben egymással? Aki nem érezte át az otthon melegét, az félelemmel él az emberek között. Várja a jó szót egy tekintet, melyből melegség árad, de főként a szeretetet.

A Földön egyre több ember él, mégis gyakoribbá vált az a kijelentés: „egyedül vagyok”. Miért van ez így?

Az emberek elzárkóznak egymástól. Ki azért, ki pedig emezért. Talán csalódtak, vagy nem tudnak beilleszkedni a környezetükbe. Ezeket az embereket senki sem ismeri igazán. mégis előítéletekkel közelednek feléjük. Miért tartják távol az emberek a szeretet fényét, mely elfedi a rosszat és rávilágít a jóra. Megnyugtatja a háborgó szíveket, s elnémítja a fegyverek zaját. Miért harcolnak társaink fegyver nélkül is ellenünk?

A lánynak most ezek a dolgok jutottak eszébe, de mikor idáig eljuttott gondolataiban, zokogni kezdett. Tegnap megtudta, hogy állapotos. Felé is előítéletekkel közelednek majd. Talán a szülei is meg fogják vetni. Ha Sanyi igazán szereti, nem fogja cserben hagyni. Lakáshoz kell jutniuk és össze kell házasodniuk. Akár hogy is lesz, nem akar a gyermeke gyilkosa lenni.

Annát elnyomta az álom. Édesanyja keltegető szavaira ébredt. Fáradtan és bánatosan kászálódott ki az ágyból. Elhatározta, hogy szülei tudára ad mindent. Legalább ezen is túl lesz.

Édesapja megkérdezte tőle:

— Nem aludtál jól?

A lány nem válaszolt. Reggeli után így szólt Anna a szüleihez.

— Én gyermeket várok. Sanyinak ma fogom megmondani. Még nincs konkrét tervem, de az biztos, hogy fel fogom nevelni a kicsit, akármilyen nehéz is lesz.

Látta Anna, hogy szülei indulatokat próbálnak legyőzni. Mindhárman szótlánul mentek a munkahelyükre.

Anna ezen a napon hallgatag és szótlán volt. Néha azon kapta magát, hogy maga elé meredve ül. Nem törődött semmivel. Mariska néni is háromszor szólt, mire meghallotta a lányt.

A cukrászdába új dolgozó érkezett. Magas, karcsú és szőke. Munkatársaihoz és a vendégekhez közvetlen. Mindenki Katiról beszélt. Sanyi úgy érezte, hogy Katit is tudná szeretni. De érzi azt is, hogy nem szeretem ez. Csak egy láng, melyet a szél hamar eloltana.

Annával késő délután találkozott. Céltalanul bolyongtak a városban, míg szemük egy feliratra tévedt: **Ételkülönlegességek, izletes borok, hidegtál kapható.**

— No, itt megvacsorázunk! — mondta Sanyi.

Anna helyeslően bólintott. Kis teremben találták magukat. A forgalom nagy volt. Mindkettőjüknek jó kedve volt. A lány nem hozakodott elő a vissza-visszatérő gondolatával. Majd hazafelé menet mondja el.

Elindultak hazafelé. A terem zaja után jól esett Annának a csend. Az utcák üresek voltak. Anna megkérdezte Sanyitól:

— Szeretnéd, ha gyereked lenne? — választ sem várva folytatta. — **Gyereket várok.**

A fiú vállára borult és sírni kezdett. Sanyi szerette volna megvigasztalni Annát, de alig találta a szavakat. Kis idő múlva így szólt:

— Ne félj! Felneveljük.

— Van valami elképzelésed? — kérdezte a lány.

— Nincs — hangzott a válasz.

— Lakást kellene találnunk — mondta Sanyi, majd így folytatta — holnap mindketten kérjünk szabadságot. Átböngészem a hirdetéseket. Hátha akad valamilyen lakás a közelben. Ha nem találunk ebben a városban, akkor sem kell csüggednünk. Nemcsak ebben a városban élhetünk.

A fiú bátorító szava megnyugtatta a lányt.

Otthon már nagyon várták Annát. Szülei felajánlották a lakást, költözzenek hozzájuk, ha megfelel ez. Anna boldog volt. Hálás volt a szüleinek.

Következő nap boldogan újságot a hírt Sanyinak. A fiú alig tudott szólni a meglepetéstől.

Jókedvűen ballagtak hazafelé. Szembe egy lány jött, lehajtott fejjel. Anna együtt érzett a lánnyal, segíteni szeretett volna neki. Rájött, hogy kevés a segíteni akarás. Segítésre és megértésre és a szeretet perzselő tüzeire szorulnak az emberek.

Tehtetével az égboltot fürkészte. A Nap sugara bearanyozta a Föl-

Útkeresés - fehér bottal

(Megjelent a NÉPSZAVA 1981. augusztus 18. számában.)

Nézzétek, a két deltoid egybevágó — magyaráz a tanárnő, Csocsánné, Horváth Emmy —, s a körbeadott idomokon a gyerekek ujjai könnyedén végigpásztázzák az egymást fedő körvonalakat. „Látták”, megértették, lehet folytatni az órát. Mintha nem is a Vakok Intézetének általános iskolájában lennénk, ahol néhány okos szó segít hozzá a teljesebb jogú élethez, hanem Budapest valamelyik más iskolájában.

SZÜKÖS LEHETŐSÉGEK

A budapesti intézmény óvodájába, általános iskolájába 200—250 vak és alig látó gyerek jár. Hogy az országban összesen mennyien vannak, arról nincs pontos adat.

— Előfordult már, hogy 6 éves kislány úgy került az intézetbe, hogy még rágni sem tanították meg! — mondja Fehér Anna gyógypedagógus, aki az óvodásokkal foglalkozik. — A gyerek 6 éves korig pépeken élt. Gyakori, hogy az óvodába kerülő gyerek azt sem tudja, hogyan üljön le a székre. S mindez a személyiség kialakulásának olyan döntő korszakában. Arra is akad példa, hogy a 4—5 éves gyereket állókában tart-

ják. Ez egy hónaljmagasságig érő farkam, amiben a gyerek akar vagy sem, állni kényszerül.

A vak gyerek lehetőségei környezetének megismerésére csökkentek. A szülőknek éppen azt kellene megérteniük, hogy ezeket a gyerekeket a látóknál még fokozottabban kell felkészíteni a közösségi életre. A vak gyerek számára is minimális követelmény, hogy megtanuljon enni, öltözködni, játszani, mozogni, mire az iskolába kerül. A nemlátás önmagában nem jelent szellemi, lelki visszamaradottságot. A gyerekeknek éppúgy van igénye arra, hogy testét, agyát megmozgassa, mint látó társainak. Nyíló értelme is befogadja a külvilágot, csupán az eszközt kell a kezébe adni, megtanítani arra, hogyan teheti „látottá” maga számára a világot, hogyan mozoghat biztonságosan benne.

Vajon mi lesz ezekkel a gyerekekkel, ha elvégzik az általános iskolát? Mi lesz a sorsa az óvodás korát meghazudtolóan tisztán, tagoltan verset mondó és folyékonyan pontírást olvasó szabolcsi kislánynak, az önfeladten tangóharmonikázó nagyobbak és a többieknek, akik a világot nem látják? A lehetőségek nagyon szűkösek, szinte egy kezén megszámlálhatja a fiatal vak a szakmákat, amelyek közül választhat.

— Kerüljük az érzelmes hasonlításokat, sokat beszéltek már így rólunk — kéri keserű hangsúllyal Horváth Emmy, a matematikai óra végén. Az általános iskolát elvégző vakok betanított munkások lesznek, de egy-két szakmából is választhatnak. Többségükből kosárfonó, kefekötő, telefonalközpont-kezelő válik. Érettségi után elhelyezkedhetnek gyógyszerkeiknek van ugyan esélyük arra, hogy gimnáziumban tanuljanak tovább, együtt a látókkal, de csak elvben.

NEM PÉNZKÉRDÉS

— Csak elvben?

— Kevés az olyan középiskola, ahová a vak gyereket hajlandók felvenni. A tanárok nem szívesen vállalják a többletmunkát. A felvételi kérelemre többnyire rövid válasz érkezik: betelt a létszám. Ezzel kezdődnek azok a gondok, amelyek későbbi elhelyezkedésük, továbbtanulásuk során csak fokozódnak. Ahogy az emberek fogadják, ahogy kerülik őket. Ilyenkor óhatatlanul fölmerül bennem, melyik a felelősebb, humánusabb lépés: az, ha nem buzdítjuk a vak fiatalokat a továbbtanulásra, s bár alacsonyabb szellemi szinttel beérve, de biztonságosan, már kitaposott úton járnak, vagy ha távlatokat nyitunk előttük, s ezzel kinyitjuk a zsilipeket a megaláztatások zuhataga előtt? Sokan azt hiszik, hogy a vak ember befogadása a látók közé elsősorban pénzkérdés. Ennek ellenkezőjére mutat rá a nyugatnémet példa. Az NSZK-ban magas szellemi képzettséget igénylő munkakörökbe vak embereket is keresnek. Nálunk a munkáltatók elsősorban a nehézségeket látják. Holott a vakok lelkiismeretesen, precízen dolgoznak, memóriájuk fejlettebb az átlagnál, a tapasztalat szerint szorgalmasabbak is.

PÉLDÁUL A KFKI

Találni azonban jó példát is. A Központi Fizikai Kutató Intézet néhány fiatal munkatársa létrehozta a braille-adaptert.

— Ez egy olyan kisméretű „doboz”, amelynek segítségével a vak le tudja olvasni a számítógép üzenetét a kijelző képernyőről — magyarázza Holtzer Lóránt, a KFKI Számítástechnikai Intézetének gazdasági igazgatója. — Kiegészítí azokat az eszközöket, amelyek lehetővé teszik, hogy a vak programozó a látóéval azonos értékű munkát végezhesen. Ilyen a magnetofon, a látó és a vak programozók közötti párbeszéd segédeszköze. Ilyen a nyomtatott szöveg normál betűit a betűformának megfelelő, ujjhegygel érzékelhető

del, átölelte az embereket. A szeretet köteléke összeköti az embereket. Eszébe jutottak a múltkori gondolatai a szeretetről, az emberek életéről.

— Min elmélkedsz? — kérdezte Sanyi.

— Talán meglepődsz azon, hogy milyen gondolatok foglalkoztatnak.

— Lehet, hogy meglepődöm, de érdekel.

Anna félénken mondta: Rátalálni a szerető szívre s ezt a szeretetet vizsgozni a legszebb dolog a Földön.

Mindketten szótlánul, gondolataikban elmélyedve folytatták útjukat.

rezgésképpé átalakító Optacon, s az adatbevitelt lehetővé tevő normál írógép. Az intézet kutatói által készített braille-adapter az olvasás problémáját oldja meg, s a működtetését sem nehéz megtanulni. A készülék előállítása szinte fillérekbe kerül, a műszaki megoldása sem rendkívüli.

A vak programozók képzése a Számítástechnikai Oktató Központ tan-

folyamán történik. Eddig 14 hallgató végezte el, de közülük csupán nyolc dolgozik ilyen munkahelyeken. A braille-adapter használatával tehető több is, hiszen a KFKI szívesen készít még belőle, és ingyen átadja annak a számítógép-központnak, ahol vak programozót foglalkoztatnak.

Az ilyen tanfolyam elvégzésének előfeltétele világszerte az érettségi,

meg az általánosan jó szellemi és fizikai képesség. A szakemberek a kiválasztás fontosságát hangsúlyozzák; a megfelelő alapképzettség mellett lényeges, hogy a jelölt képes legyen a közösségbe beilleszkedni.

Ennek sikere azonban már nem rajtuk, és a példák szerint nem is a vakokon, sokkal inkább a látókon múlik.

Karcos Ágnes

SZEMERÉDI ISTVÁN

Vendégségben

Ez a kis történet, amit most szeretnék közreadni, még a múlt év végén, karácsony előtt történt. Meghallottam, hogy a Vakok Általános Iskolájának és Nevelőotthonának tanárai és kis diákjai találkozásra hívták meg azokat a volt intézeti diákokat, akik 1955 előtt léptek ki az iskola falai közül. Elhatároztam magamban, hogy erre a találkozóra elmegyek. 1981. december 16-án délután 3 órára várták a vendégeket. Gerdelics Ferenc főelőadó kollégámmal együtt el is indultunk. Csodálatosan szép idő volt ezen a napon, egész nap havazott, minden fehér volt. Az intézetbe érkezve, érdeklődésünkre a portás azt a felvilágosítást adta, hogy a díszterembe kell mennünk. Aki valaha járt a Vakok Állami Intézetében, vagy ha ott diákoskodott, tudja, hogy melyik teremről van szó. Ahogy beléptünk a díszterembe, kellemes halk zsongás fogadott bennünket, a kis óvodások és az iskolások fent a pódiumon gyülekeztek, mert egy kis műsorral leptek meg bennünket. Fehér Anna és Kuminka Györgyné tanárnő kedvesen fogadott bennünket. Sajnos csak hat vendég érkezett a találkozóra, valószínű ez a havazásnak tudható be. Ahogy ott ültünk az átalakított padokon és vártunk a műsor kezdetére, elsuhantak előttünk azok az emlékek, amelyek az iskolához, diák éveinkhez kötöttek bennünket. Természetesen ezek az emlékek most mind szépek voltak. Aztán jött a

műsor: kis versikék, énekszámok, zeneszámok váltogatták egymást. A kedves gyermekhangok meghatottak bennünket és egy kicsit talán visszagondoltunk hosszú évtizedekkel előbbre, amikor mi szerepeltünk, sok-sok igyekezettel a díszterem pódiumán. Az igazgatóhelyettes elvtársnő rövid tájékoztatót adott arról, hogy milyen változások történtek az intézetben, ma már központi fűtés adja a meleget, a tanuló körökét kis csoportokban, korszerű módon lehet megszervezni. Biztosítottak mindazok a feltételek, amelyek a tanulásához szükségesek, az intézet igazán otthona az odakerülő gyermekeknek. Képzett, jó szakemberek gondoskodnak a növendégek szellemi és testi fejlődéséről. A műsor és a tájékoztató után nagyon kedvesen meghívták a vendégeket az intézet ebédlőjébe, ahol ámulva vettük észre, hogy megterített asztalok várnak bennünket, mindenki részére készítettek egy kis ajándékot. A zöld fenyőágacsák alatt ott volt a kis gyermekek talán első kicsi kézimunkája. Eljött az intézet igazgatója is, dr. Méhes József elvtárs, ott voltak a kis diákok, a szereplők, miközben beszélgettünk, meleg pogácsát, forró teát fogyasztottunk. Mi elmeséltük egy-két élményünket, hogy volt akkor, régen. Érdeklődtünk, hogy van most. Örömmel állapítottuk meg, hogy minden nagyon sokat fejlődött. A feltételek nagyon jók, csak szorgalmas tanulók kellene, de úgy néz ki,

hogy az intézet diákjai között ilyenek szép számmal vannak is. A növendékek sokkal szabadabban élnek, többen bejárók, módjuk van arra, hogy esténként családjukkal legyenek. A beszélgetés, a látogatás végén, amikor kis ajándécsomagomat eltettem, arra gondoltam, milyen jó, hogy részt vettem ezen a találkozón, egy kedves emlékekkel gazdagodtam. Jó lenne, ha az ilyen nagyszerű kezdeményezéseket komolyabban vennék és többen tennének eleget ezeknek a szeretetteljes meghívásoknak.

KULTURÁLIS KÖZLEMÉNY

Felhívjuk mindazok figyelmét, akik az 1981. évi szavalóversenyre jelentkeztek, hogy az akkor elmaradt verseny — 1982. április 17-én —, a Költészet Napja alkalmából megrendezésre kerül.

Új résztvevők jelentkezését szívesen látjuk, akik számára a kötelező vers braille-írású anyagát megküldjük, illetve a szövetségben személyesen átadjuk. A verseny időpontja a fent jelzett naptári nap délelőttjén 10 órakor lesz a szövetség székházában: 1146 Budapest, Május 1. út 47.

Kötelező vers:

Thomas Mann üdvözlése

(József Attila);

Semmiért egészen

(Szabó Lőrinc).

A versenyre az egyik kötelezően előírt verset és egy szabadonválasztott művet kell előadni.

A szavalóversenyre szeretettel meghívjuk szövetségünk minden tagját.

Eladó egy kárpitozott garnitúra, egy asztal, egy fotelágy és egy Szikra nevű kombinált szekrény. Érdeklődni lehet a 416—304-es telefonon.

*

28 éves, vak lány vagyok. Szüleim meghaltak, nagynénimmel élek. Szeretnék levelezni vak nőkkel és férfiakkal 30 éves korig. Címem: Csőr Erzsébet, 24 321 Mali Igyos, Kis Ferenc utca 34. Jugoszlávia.

*

28 éves, 173 cm magas, barna hajú, szemüveges, keveset látó férfi vagyok; foglalkozásom kefebehúzó. Szorgalmas, tisztaságot kedvelő nőt keresek társnak. Címem: Kiss László Gyula, Szombathely, Aréna u. 1. Vakok Intézete. Irányítószám: 9700.

*

35 éves lakással rendelkező elvált asszony vagyok. Egy gyermekem van. Társaság hiányában ez úton keresem korban hozzámilló férfi ismeretségét házasság céljából. Leveleket „Megértés” jelígre kérek a szerkesztőségbe.

*

Vak sorstársnő, aki 2300,— Ft nyugdíjjal és egyszobás komfortos lakással rendelkezik, férjhez menne 65—72 év közötti becsületes, megbízható emberhez. Leveleket „Bizalom” jelígre kér a szerkesztőségbe.

*

INNEN—ONNAN

Vakoknak TÉVÉ-ÚJSÁGOT fejlesztettek ki Düsseldorfban az AEG-Telefunken cég és a nyugatnémet posta szakemberei. A világon elsőnek készítettek el egy olyan készüléket, amely lehetővé teszi, hogy vakok is olvashassák a világszerte egyre népszerűbbé váló televíziós újságot. A készülék a képernyőn megjelenő szöveget a vak „néző” számára Braille-írással írja le, amit letapogatva a vakok is elolvashatnak. Düsseldorf körzetében jelenleg öt vak embert tanulmányozzák, hogy a televíziós újság mennyire segíti elő pszichológiai és szociológiai beilleszkedését a környezetbe. Az NSZK-ban 80 ezer vak ember van.

Tájékoztatás az 1982. évi segédeszköz akcióról

Értesítjük tagságunkat, hogy szövetségünk 1982-ben folyamatosan szervezi a vakügyi segédeszköz akciót.

Az akció keretében -- az Egészségügyi Minisztérium jóváhagyásával: Picht pontírógépet, normál síkírógépeket, kazettás és orsós magnetofont 50%-os kedvezménnyel — meghatározott számban — juttatunk szövetségünk azon tagjainak, akik az

alábbi feltétel figyelembevételével a megyei szervezetek részéről javasolhatók. Az egy főre jutó jövedelemhatár — a személyi járadék figyelmen kívül hagyásával — havi 2500 Ft.

Kérjük azon tagjainkat, akiknek a fenti segédeszköz-féleségek valamelyikére igényük lenne; forduljanak kérelmükkel a lakóhely szerint illetékes megyei szervezet titkárához.

A megyei szervezetek részéről központunkhoz a felterjesztés határideje: 1982. március 31. A jelzett határidőn túl jelentkezést nem fogadunk el!

Budapest 1982. február 4.

Váradi Péterné
a Központi Segédeszköz Bizottság
tagja

Tartalom:

A Vakok Világa c. folyóirat állandó rovatvezetőinek neve, a rovatok címe:

Dénes József: Sport rovat

Dr. Falvai Ferenc: Jogi rovat

Barna Zoltán: Zenei rovat

Gerdelics Ferenc: Közlekedési rovat

Kuminka Györgyné: Úttörő rovat

Vándor Tamás: Kulturális rovat

Váradi Péterné: Női rovat

Dr. Vas Tibor: Politikai rovat

Kiss János: Egészségügyi rovat

		Oldal
Szemerédi István:	ELNÖKSÉGI ÜLÉS	1
Szemerédi István:	KÜLDÖTTKÖZGYÜLÉS	2
Dr. Bódi István:	TÁJÉKOZTATÁS EGY FIGYELEMRE MÉLTÓ SZAKMAI TANÁCSKOZÁSRÓL ÉS KIÁLLÍTÁSRÓL	2
Váradi Péterné:	„ROKKANTAK ÉVE” NÓGRÁD MEGYEI KONFERENCIA-SOROZAT; BALASSAGYARMAT	4
Vantara András:	SZÁZADIK SZÜLETÉSNAPO	5
Aszódi László Antal:	MEGHÍVOTT VOLTAM A MAGYAR SAJTÓ NAPJÁN ÍRÓ—OLVASÓ TALÁLKOZÓ SZÖVETSÉGÜNKBEN	6
Rácz Lilla:	PÁRBESZÉD AZ ORVOS ÉS A BETEG KÖZÖTT	7
Semseyné Legeza Ilona:	NÉMA KIÁLTÁS	7
Nagy Istvánné:	NAP SÜT, KÉK AZ ÉG, ZÖLD A PÁZSIT	8
Dr. Czeizel Endre:	A GENETIKAI TANÁCSADÓ DILEMMÁI	12
Dr. Gönczi Aladárné:	A KÖZÉPKOR ORVOSTUDOMÁNYA EURÓPÁBAN KULTURÁLIS KÖZLEMÉNY	14
Dr. Kováts Zsolt:	VAKVEZETŐ KUTYÁK A STADIONBAN	15
Hubay Bertalan:	SZEGEDI ÖNZETLEN TÁMOGATÓINK	16
Bacskó László:	MAGNÓSOKNAK — MAGNÓRÓL	17
Hirth Ignác:	BESZÁMOLÓ A TURISTA SZAKOSZTÁLY 1981. ÉVI MUNKÁJÁRÓL	17
Gyüre Jolán:	A NAP MINDENKIRE EGYFORMÁN SÜT	18
Karcos Ágnes:	ÚTKERESÉS — FEHÉR BOTTAL	19
Szemerédi István:	VENDÉGSÉGBEN KULTURÁLIS KÖZLEMÉNY INNEN—ONNAN	20
	TÁJÉKOZTATÁS AZ 1982. ÉVI SEGÉDESZKÖZ AKCIÓRÓL	23

A VAKOK ÉS GYENGÉNLTÁK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGÉNEK
FOLYÓIRATA

FŐSZERKESZTŐ: DR. VAS TIBOR ELNÖK

FELELŐS KIADÓ: DR. BÓDI ISTVÁN FŐTITKÁR

SZERKESZTŐ: BARNÁ ZOLTÁN

MŰSZAKI SZERKESZTŐ: ORBÁN JÓZSEF

FOTÓ: LÉVAI ATTILA

KIADÓHIVATAL: BUDAPEST XIV., MÁJUS 1. ÚT 47. TEL.: 210-440

82 1583 Pátria Nyomda — Felelős vezető: Vass Sándor igazgató

ISSN 0203-6765

OTTHONÁBA HOZZA A VILÁG ESEMENYÉIT

RM 4630 EURÓPA STAR

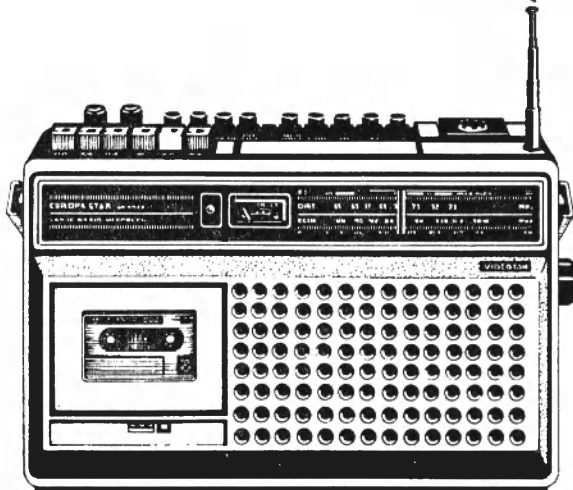
Modul rendszerű táscarádió magnóval egybeépítve. Kiváló átviteli tulajdonságokkal, valóság-hű hangvisszaadással rendelkezik. Telepről és hálózatról egyaránt üzemel.

MŰSZAKI ADATOK:

méret: 355 X 218 X 87 mm
hullámsávok: R, R₂, K URH
tranzisztor: 15 db
dióda: 13 db
integrált áramkör: 2 db
hangteljesítmény: 5 W
hangátvitel: 50–15 000 Hz

ár: 5200,- Ft

RM 4630 EURÓPA STAR

VIDEOTON

ELEKTRONIKAI VÁLLALAT

